

I N F O R M A C E O C H A R T Ě 7 7

. (ročník devátý - 1986, číslo 12)

.....

	strana
Dokument Charty 77 29 86 K použití střelné zbraně v prostoru státních hranic	2
30 86 (Dopis výboru Erasmovské ceny)	3
31 86 (Dopis vídeňskému jednání KBSE)	5
Sdělení VONS č.575 (Proces s F.Adamíkem)	6
576 (Podrobnosti k počínajícímu procesu s F.Adamíkem)	6
577 (Další postup v tr.věci proti J.Němcovi a P.Dudrovi)	7
578 (Hl.líčení v tr.věci F.Adamíka odročeno)	7
579 (M.Mrtvý stane před soudem)	8
580 (J.Švestka ve výkonu trestu odnětí svobody)	8
581 (Tr.stíhání J.Dusa dále rozšířeno)	8
582 (M.Kotrisová pravomocně odsouzena)	9
583 (Odsouzení M.Nechalové)	9
584 (M.Mrtvý odsouzen soudem prvního stupně)	9
585 (Další vývoj v tr.věci proti bratrům Wonkovým)	10
586 (A.Navrátil na svobodě)	10
587 (V.Jirousová trestně stíhána)	11
588 (Eskalace policejních perzekucí)	11
589 (F.Adamík odsouzen)	12
Dopis Jana Svobody Českobratrské církvi evangelické	13
Dopis Anny Dusové prezidentovi republiky	15
Materiály Jazzové sekce	
Otevřený dopis zástupců JS účastníkům vídeňského jednání KBSE	15
Z dopisu aktivistů JS	16
Petice proti perzekuci JS	16
Řeč Nielse Barfoeda k udělení Ceny svobody Chartě 77	16
Společná výzva 118 občanů z Československa, Maďarska, NDR a Polska k 30.výročí maďarské revoluce	17
Rozhovor Infochu s Józefem Piniórem, aktivistou Solidarity z Vratislavi	13
Z materiálů FIDH - Mezinárodní federace pro lidská práva	20
K diskusi o novém zákoně o umělém ^{placení} těhotenství	20
Poznámka k stavu životního prostředí v Praze	21
V samizdatu nově vyšlo...	23
Krátké zprávy (Výsledky průzkumu v souvislosti s akcí USA proti Libyi - narozeniny Jiřího Gansa - adresy tří politických vězňů - trestní oznámení Augustina Navrátila - literární cena Jiřího Lederera - holandský filozof vypovězen - Ukrajinský mírový výbor)	24-26
Ludvík Vaculík: Několik rad anglické vládě (fejeton)	26

.....

Datum posledního dokumentu zařazeného v tomto čísle: 7.listopadu 1986

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Petr Uhl, Anglická 6, 120 00 Praha 2

.....

Charta 77/29/86

Federálnímu shromáždění ČSSR

K použití střelné zbraně v prostoru státních hranic

Dne 18. září 1986 byl na území NSR poblíž čs. státní hranice zastřelen 59letý Johann Dick. Tělo umírajícího přenesli čs. pohraničníci na čs. území ve snaze - jak to formulovala zpráva ČTK - poskytnout zraněnému pomoc. Při převozu do nemocnice, praví se v téže zprávě, Johann Dick svému zranění podlehl. Některé okolnosti tohoto případu zůstávají pro veřejnost dosud nevyjasněné: podle čs. oficiální verze byl Dick zastřelen nešťastnou náhodou, když pohraniční stráž pronásledovala dva maldé Poláky, z nichž jednomu se podařilo uprchnout, kdežto druhého zadrželi. Stanovisko úředních míst NSR však tuto verzi zpochybňuje - prý se oba incidenty udály daleko od sebe.

K podobným událostem došlo bohužel na hranicích Československa s NSR a Rakouskem vícekrát. Veřejnost je informována jen tehdy, když je přítom nějakým zjevným způsobem porušeno výsostné území sousedního státu a Rakušané nebo západní Němci protestují. Tak tomu bylo například v případě Františka Faktora, kterého čs. pohraničníci pronásledovali až na rakouské území, kde Faktor, postřelen, bez pomoci vykvrácel.

Nám však nejde jen o případy, které vzbudí pozornost proto, že se z nich stane ostudný mezinárodní incident. Jako občanská iniciativa usilující o dodržování lidských práv člověka nemůžeme mlčet k praxi, kdy se střílí po lidech jen proto, že utíkají. V případě Johanna Dicka se čs. vláda omluvila. Životy našich občanů, jakož i občanů NDR nebo Polska, kteří se pokoušejí uprchnout přes hranici, jsou stejně cenné jako životy občanů sousedních států. Kdyby příslušníci pohraniční stráže zestřelili například ještě na našem území jednoho z těch dvou mladých Poláků, komu by se čs. úřady omluvily?

Upozorňujeme proto zákonodárny sbor ČSSR, že chyba je už v ustanovení zákona, který toto prakticky nekontrolovatelné střílení po lidech v hraničním pásmu umožňuje. V zákoně o SNB č. 40/74 Sb. se totiž v § 34 "O použití zbraně" v odstavci prvním, písmeno g praví: Příslušník Sboru národní bezpečnosti je oprávněn použít zbraně "proti osobě, která v bezprostředním prostoru státních hranic po opětovné výzvě nezastaví, snaží se uniknout a nemůže být jiným způsobem zadržena." Toto oprávnění se vztahuje ve smyslu § 51 téhož zákona i na Pohraniční stráž.

Zamyslete se, prosím, nad tímto ustanovením a porovnejte ho s mezinárodními zvyklostmi. Všude, kde není hraničích poloválečný stav, smí policista nebo celník použít střelné zbraně jen tehdy, když je sám ohrožován. Kdežto strážce čs. hranic je povinen střílet po každém, kdo se před ním dá do běhu - třeba jen proto, že propadl penice. Jak může při takové střelbě samopalem dodržovat ustanovení "dbát nutné opatrnosti, aby nebyl ohrožen život jiných osob, a co nejvíce šetřit život osoby, proti níž služební zákrok směřuje"?

Ustanovení § 34, odst. 1., písmeno G zákona o SNB je však nejen v rozporu s prostým požadavkem lidskosti a evropskými zvyklostmi, ale i s ustanoveními Mezinárodního paktu o občanských a lidských právech, zejména článku 6, odstavec L. o právu na život, a článku 12, odst. 2. o právu každého opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní.

Proti komu jsou samopely pohraničníků v posledních letech nejčastěji použity? Proti špiónům? Profesionální zpravodajci jezdí dnes přes hranice s řádnými pasy a nepotřebují se plížit houštinami jako ve filmech pro pamětníky. Oběťmi těchto incidentů jsou v naprosté většině lidé, kteří si přejí buď opustit republiku nebo jen "podívat se do světa" a je jim v tom dosevedními předpisy a praxí bráněno.

Proto nestačí jen novelizovat zákon č. 40/74 o SNB a zrušit ustanovení § 34 odst. 1, písmeno g o použití zbraně v hraničním pásmu. Zásadní změna musí nastat i v celkovém uplatňování článku 12 již zmíněného Mezinárodního paktu, jenž stanoví právo každého občana opustit zemi, v níž žije, a zase se do ní vrátit. Charta 77 v minulých letech i letos nejednou konkrétně upozornila na nezbytnost uvést čs. zákony, předpisy a praxi do souladu s tímto požadavkem. Proč nejsou obdobné krvavé incidenty například na hranici rakousko-maďarské? Jednoduše proto, že maďarské zákonodárství a praxe lépe respektují přirozenou touhu lidí cestovat, případně zkusit své štěstí jinde. Změnil-li se čs. zákonodárství a předpisy o cestování v žádoucím směru - k čemuž nás ostatně zavazuje nejen citovaný Pakt, ale i podpis pod helsinskou úmluvou - prudce se sníží počet pokusů o ilegální přechod hranic. Lidé budou cestovat a opět se vracet.

Navrhujeme proto, aby Federální shromáždění ČSSR urychleně novelizovalo zákon č. 40/74. Novelizace by měla změnit ustanovení podle § 34, odstavce 1, písmene g v duchu lidskosti a evropských zvyklostí - případně toto ustanovení zcela vypustit.

Zároveň by se měly změnit výcvik i výchova příslušníků pohraniční stráže tak, aby pohraničníci nadále neohrožovali životy lidí a respektovali výsostné území sousedů. Možná by tato změna přispěla i ke snížení počtu dezercí příslušníků PS.

Konečně znovu při této příležitosti připomínáme potřebu novelizovat zákony a předpisy o cestování do ciziny v duchu mezinárodních paktů a helsinské úmluvy.

Třiačtyřicet let po válce by už měly být naše hranice na všech světových stranách hranicemi dobrého sousedství a spolupráce. Jsme přesvědčeni, že přijetí našich návrhů by se setkala nejen se pontánním souhlasem čs. veřejnosti, ale i s dobrou odezvou v celé Evropě.

V Praze 17. října 1986

Martin Palouš
mluvčí Charty 77

Anna Šabatová
mluvčí Charty 77

Jan Štern
mluvčí Charty 77

Charta 77/30/86

Dopis Výboru Erasmovy ceny

S radostí jsme přijali zprávu, že cena Erasma Rotterdamského, kterou váš Výbor každoročně uděluje za příspěvek k uchování evropské kultury, získal pro rok 1986 dramatik Václav Havel, jedna z nejvýraznějších osobností Charty 77, volného společenství československých občanů usilujících o dodržování lidských práv. Chápeme toto vaše rozhodnutí nejen jako uznání individuálního přínosu Václava Havla evropské kultuře - zejména pokud jde o jeho činnost na poli dramatického umění -, ale zároveň jako ocenění toho, co nového evropské kultuře přináší Charta 77, s níž je působení Václava Havla nerozlučně spjato. Co vlastně je to, čím Charta 77 může evropskou kulturu obohatit? Jaký duch a jaké ideály jsou jí blízké? Dovolte nám, abychom nyní, kdy bude Václavu Havlovi, bohužel v jeho nepřítomnosti, Erasmova cena slavnostně předávána, učinili právě tyto otázky východiskem malého zamyšlení.

Mnoho soudobých myslitelů se shoduje na tom, že evropská kultura jako taková - nejen tedy některé z jejích národních odnoží - prochází určitou krizí. Vývoj československé společnosti v letech sedmdesátých se jeví jako zvláště vhodný příklad, na kterém lze tuto krizi názorně demonstrovat. Z dobře známých důvodů byly v naší zemi v té době postupně rozmetány prakticky všechny elementární společenské struktury, které počaly vznikat v šedesátých letech a o něž se opíraly naděje našich národů na oživení a nový rozkvet svébytné české a slovenské, ale zároveň evropské kultury. V rámci úsilí vládnoucí garnitury stabilizovat otrěsenou strukturu moci byly potlačeny a prohlášeny za nepřijatelné i ty nejnepatrnější pokusy o svobodné jed-

nání a rozhodování ve věcech veřejných, čímž prakticky byl zcela ochromen a umrtven i kulturní život. Snaha úřadů rozvíjet kulturu shora, začlenit ji do systému mocenské manipulace, zbavit ji pokud možno veškeré svobodné iniciativy a spontaneity se zvrátila v pouhou její destrukci. A jestliže dokonce v této situaci vznikala u nás tu a tam hodnotná umělecká díla, jestliže přes veškeré snahy moci opanovat kulturní scénu se jí nikdy úplně nepodařilo, padá tato skutečnost na vrub nikoli osvícenému úmyslu někoho z mocných, nýbrž jakési elementární schopnosti společenského útvaru hájit svoji integritu a svého ducha i v podmínkách krajně nepříznivých. Semdesátá léta v Československu přinesla tuto zkušenost: lidský život v poměrně materiálním dostatku, avšak vykoupeném bídou kulturní, se velice brzy stává těžko snesitelným a jakoby sám od sebe, svou vlastní vitalitou, z důvodů čistě sebezáchovných pocíná si hledat cestu z toho, co pocituje jako své ohrožení.

V roce 1977 vznikla Charta 77. Jako svůj základní cíl stanovila Charta 77 obranu lidských práv a ochranu jednotlivce proti nezákonným mocenským zásahům do jeho života. Tato událost znamenala i nový impuls v oblasti kulturní. Což nepatří k základním lidským právům možnost žít v prostředí svobodně se rozvíjející kultury? Nepředstavuje právo na účast v kulturním dění jeden z nejdůležitějších předpokladů, aby se lidská bytost mohla plně a autenticky rozvíjet a realizovat? Charta 77 vychází z hlubokého přesvědčení o základním významu úcty k lidským právům pro život jednotlivce a společnosti; proto usiluje o naplňování těchto práv a vyzývá k tomu i všechny ostatní. Součástí snah Charty 77 je otevírat a spoluvytvářet veřejný prostor pro kulturní život, pro svobodnou výměnu názorů, zkušeností a informací, pro svobodné myšlení; svobodnou uměleckou tvorbu a hájit jej všemi dostupnými legálními prostředky před pokusy jej omezovat nebo dokonce likvidovat. Do tohoto prostoru pak ~~jsou~~ jsou zváni všichni, kdo spolu s Chartou 77 dřílejí pocit spoluodpovědnosti za stav a budoucnost lidského společenství, jehož jsou členy, za stav jeho ducha, za jeho kulturu.

V situaci, kdy oficiální instituce nejsou ochotny ani schopny poskytovat rozvoji kultury potřebný svobodný prostor, je na jednotlivých členech společnosti, aby na tento neblahý stav nejen upozorňovali, ale aby sami přispívali k jeho překonání, aby při nedostatku možností oficiálních využívali možností nezávislých. V posledních letech jsme svědky, jak se toto povědomí mezi lidmi šíří a vnáší do kulturního života naší země nový prvek: ač v komorném měřítku, obnovila se možnost neoktrojované kulturní komunikace mezi občany a vytvořila nová, na státním aparátu nezávislá kulturní obec; vycházejí různé nezávislé časopisy existují celé nezávislé literární edice, publikující díla domácí i zahraniční, ať už beletristická, vědecká či filosofická; duchovní život a část umělecké tvorby se přestěhovaly do prostorů nekontrolovaných centrální mocí.

Spolu s obrozujícím se občanským vědomím vzniká - byť v prostoru jakkoli omezeném - nové kulturní klima, příznivé pro dosud slabé, a tudíž mnohdy velice nenápadné výhonky nezávislé a nezmanipulované tvorby. Ukazuje se, a dnes již téměř desetiletá existence Charty 77 to potvrzuje především, že zdánlivě nepřekonatelné bariéry totalitně uspořádané společnosti lze překonávat, budou-li její členové - ochotní znázovu se stát v plném slova smyslu občany - sami pečovat o její kulturu. Jedině tam, kde nedominují anonymní, odosobněné aparáty, ale hlásí se o slovo odpovědní jednotlivci, kde nevládne uniformní šedá a byrokratická pedanterie, nýbrž svébytnost a rozmanitost, která k "tržišti" lidského společenství neodmyslitelně patří, je totiž vůbec naděje na překonání historického patu druhé poloviny dvacátého století, a tím i na budoucnost.

V Chartě 77 se sešli lidé nejrůznějších přesvědčení, mnohdy velice odlišných, ba až protichůdných. V čem tedy může spočívat jejich jednota, co jim může být společné? Filozof Jan Patočka, spolu s Václavem

vem Havlem jeden z prvních tří mluvčích Charty 77, spatřoval základ této jednoty v tom, co nazýval solidaritou otřesených. Právě v takto pochopené jednotě, v důvěře a respektu, které k sobě navzájem obnovají ti, kdo pochopili a na vlastní kůži prožívají soudobé nebezpečí - ohrožení samotného smyslu lidské existence a elementárních struktur, v nichž se lidský život může odehrávat a rozvíjet -, nalézal Patočka naději, že krize evropského lidství bude překonána. Solidarita otřesených je tctiž něco víc než pouhá jednota názorů, názorová koalice či dočasný smír odlišných stanovisek. Ona sama jsouc respektem k odlišnosti druhého jakožto druhého, k jeho jedinečnosti, k nezadatelnosti jeho lidských práv, stavíc jednotu teprve na této pluralitě, je právě oním zapomenutým kamenem, na kterém stojí dům evropské kultury, příspěvkem, který Evropa může dát kultuře světové.

Jestliže nyní odevzdáváte vaši cenu Václavu Havlovi, pak zároveň posilujete naději, kterou pro Evropu a vlastně celý svět představuje solidarita otřesených. Ocenujete tctiž člověka, který tento evropský odkaz pochopil a který jej svým životem i dílem naplňuje způsobem vskutku důstojným.

Praha 25. října 1986

Martin Palouš

mluvčí Charty 77

Anna Šabatová

mluvčí Charty 77

Jan Štern

mluvčí Charty 77

Ch/77/31/86

30.10.1986

Vídeňskému jednání KSBE

Vážení delegáti, dámy a pánové,

leccos nasvědčuje tomu, že takzvaný helsinský proces, který počal přípravou helsinské konference v první půli sedmdesátých let a který v tuto chvíli vrcholí vašim nadcházejícím jednáním ve Vídni, má v očích mnoha Evropanů poněkud kontroverzní povahu. Je tomu tak díky dvojímu způsobu jeho možné interpretace. Na jedné straně může vyvolávat podezření, že jeho hlavním cílem je upevnit existující nedobrá status v Evropě, stvrdit její rozdělenost a nalézt jen jakási pro všechny vlády praktická a pohodlná pravidla vzájemné koexistence. Jsou dokonce skeptici, kteří ho považují téměř za jakési spiknutí vlád proti evropským národům. Na druhé straně je helsinský proces pro mnoho lidí zdrojem velké a životodárné naděje; cítí v něm první krok k důležitějším změnám k lepšímu a začátek dlouhodobého vývoje, směřujícího k ideálu Evropy opravdu demokratické a mírové, Evropy jako přátelského společenství svobodných a nezávislých národů.

Charta 77, podobně jako mnoho jiných hnutí na obranu lidských práv, vznikla v příznivé atmosféře, kterou Helsinky vytvořily, a přímo se vymezila jako pokus o prosazování principů, které se zúčastněné státy v Helsinkách zavázaly dodržovat. Helsinky měly tedy pro Chartu 77 význam téměř konstitutivní povahy a její desetiletá práce je provázána trvalým důrazem na neštějnou stránku helsinského procesu a důvěrou v jeho dobré možnosti. Od počátku jsme se domnívali a dodnes si myslíme, že Závěrečný akt z Helsink je třeba vzít vážně a trpělivě usilovat o to, aby byl ve všech zemích skutečně uveden v život. Podaří-li se to, bude další cesta nepoměrně snazší.

Cokoliv se vašemu jednání podaří udělat k posílení oné nadějeplné dimenze helsinského procesu, bude pro nás - a zdaleka ne jenom pro nás - velkým povzbuzením a velkou pomocí. Věříme, že klíčový potenciál, který tu dríme, bude stále zřetelněji uvolňován a že bude stále méně důvodů ke skepsi. Věříme, že uděláte vše pro to, aby šlo o skutečný dialog národů, a nikoli jen o nějaké smlouvání mezi vládami, poplatné tradičnímu blokovému myšlení, zájímavějšímu se víc o sféry vlivu a neměnnost mocenských vztahů a struktur, než o skutečné touhy lidí a národů.

Přejeme Vašemu jednání úspěch!

Martin Palouš
mluvčí Charty 77

Anna Šabatová
mluvčí Charty 77

Jan Štern
mluvčí Charty 77

XXXXXXXXXX

XXXXXXXXXX

XXXXXXXXXX

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, čs. ligy pro lidská práva, členu Mezinárodní Federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění ČSSR. Jména a adresy členů VONS byly publikovány ve sděleních č. 492 a 531.

x

Sdělení č. 575 (Proces s Františkem Adamíkem)

Podle dosud neověřených zpráv má ve dnech 23. a 24. 10. 1986, a to od 8,30 hodin v místnosti č. 154 ve třetím patře budovy krajského soudu v Ostravě, proběhnout před senátem téhož soudu hlavní líčení proti Františku Adamíkovi. Je obžalován z přípravy (§7/1 tr.z.) k trestnému činu podvracení republiky (§98/1,2b tr.z. - tedy spáchanému ve větším rozsahu) a hrozí mu trest odnětí svobody od tří do deseti let.

František Adamík, bytám Šírava 21, Přerov, šestapadesátiletý dělník, otec pěti dětí, je trestně stíhán od listopadu minulého roku v souvislosti s velkou policejní akcí proti katolickému samázdatu na Moravě (viz naše sdělení č. 491 a další). Protože však u něj byla při prohlídce odnata jen náboženská literatura, nebyl tehdy na rozdíl od většiny ostatních ~~obviněných~~ postižených obviněn z trestného činu proti republice (pobuřování), nýbrž pouze podle mírnějšího ustanovení §178 tr.z. (maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi). Nicméně 30. 7. 1986 uřekvalifikoval vyšetřovatel StB původní obvinění pro trestný čin pobuřování a nyní je František Adamík ~~a~~ asi obžalován dokonce z podvracení republiky.

Potvrdí-li se uvedené informace, půjde vzhledem k hrozícímu trestu o jeden z nejzávažnějších politických procesů posledních let. A pokud je nám známo, nebylo v Československu již po celé čtvrtstoletí použito podobně tvrdého ustanovení trestního zákona pro potlačení čistě náboženské aktivity. Viz též sdělení č. 552.

17. 10. 1986

x

Sdělení č. 576 (Podrobnosti k počínajícímu procesu s F. Adamíkem)

Obdrželi jsme podrobnou dokumentaci, potvrzují naše předběžné informace ze sdělení č. 575: hlavní líčení v trestní věci proti Františku Adamíkovi má probíhat před krajským soudem v Ostravě ve dnech 23. a 24. 10. 1986 v 8,30 hod., místnost č. 154/III a krajský prokurátor JUDr. František Gottwald ho vskutku žaluje z přípravy k trestnému činu podvracení republiky (§7/1 k §98/1,2b tr.z.). Předsedou senátu má být JUDr. Josef Richter. Současně upřesňujeme, že F. Adamík nebyl zřejmě nikdy stíhán pro trestný čin pobuřování (jak jsme mylně uvedli ve sdělení č. 552), neboť ke změně kvalifikace ~~a~~ tr. činu z "maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi" na "přípravu k podvracení republiky" ve větším rozsahu došlo již 7. 4. 1986.

Údajna trestná činnost F. Adamíka měla spočívat v tom, že rozmnožil nebo se připravoval rozmnožit větší počet literatury převážně náboženského charakteru, čímž podle obžaloby vytvářel podmínky k tomu, "aby z nepřátelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení republiky prováděl podvratnou činnost proti jejím mezinárodním zájmům". Ve věcném posuzování se obžaloba opírá o odborné vyjádření PhDr. Stanislava Húbíka CSc z Ústavu pro výzkum společenského vědomí a vědeckého ateismu v Brně. Tento odborník měl posoudit celkem 47 textů, které složitě rozděluje od náboženských přes náboženské s politickým komentářem až po politické s církevní a náboženskou tematikou, od nezávadných přes závadné bez vhodné interpretace až po zjevně závadné. Jen čtyři tituly označuje za čistě politické: Havlovu Politiku a svědomí (oficiální řeč při přebírání čestného doktorátu univerzity v Toulouse, za niž autor pochopitelně nebyl čs. úřady nijak postižen), Solženicynovu morální esej Nežít se lží, úvahu Ještě

k české povaze /jejíž obsah nám není znám/ a sudii Dějiny KSČ do roku 1945, tedy do doby před ~~xxmíka~~ obnovením republiky, která má být materiálem tímto údajně podvrácena.

Již řada věcných nesmyslů, např. označení A. Solženicyna za signatáře Charty 77 či textu Nacismus a katolická církev za dokument Charty 77, nepřispívá k věrohodnosti dalších tvrzení obžaloby. K doložení logické úrovně obžaloby /v daném případě je třeba dokázat pohnutku nepřátelství vůči zřízení/ ocitujeme její obšírnější pasáž: "Nepravdivě poukazují na útlak věřících v SSSR a dalších socialistických státech, přičemž v kontextu zdůvodňují odvislost naší církevní politiky od církevní politiky v SSSR, čímž napadají a zpochybňují základní principy spojenectví se Sovětským svazem, z čehož lze jednoznačně odvodit, že obviněný vyvíjel inkriminovanou činnost vědomě z nepřátelství k socialistickému společenskému a státnímu zřízení!"

Chatrnost dosavadního vyšetřování, během něhož se nepodařilo prokázat ani rozšiřování uvedených textů, ani spoluúčast dalších osob, zakrývá obžaloba silnými slovy na adresu F. Adamíka, přičemž paradoxně buduje celý popis skutku na jeho výpovědi, kterou současně označuje za, citujeme, "účelovou a krajně nepravděpodobnou". Současně upozorňujeme, že podle čs. zákonů je soud oprávněn posuzovat pouze žalované skutky /v daném případě měly být spáchány od července do listopadu 1985/ a že tedy veškeré spekulace obžaloby /zabírající její značnou část/ o tom, jak si F. Adamík počínal před červencem 1985 jsou právně bezpředmětné.

Obžalobě lze vytknout nejen nerespektování přijatých mezinárodních závazků a zákonů Československé socialistické republiky. Mnohonasobně porušuje základní normy právního cítění a je navíc prostě urážkou zdravého rozumu. Ať již proces dopadne jakkoliv, pouhý fakt, že soud takovou obžalobu nevrátil k přepracování, svědčí o těžkém úpadku čs. justice.

v trestní věci

Sdělení č. 577 /Další postup proti Jeromíru Němcovi a Pavlu Dudrovi/

Usnesením krajského soudu v Brně ze dne 29.9.1986 se trestní věc obviněných Jeromíra Němce a ing. Pavla Dudra odnímá okresnímu soudu v Gottwaldově a přikazuje se okresnímu soudu v Kroměříži. Stalo se tak na návrh předsedy okresního soudu v Gottwaldově proto, že "v uvedené věci je v postavení zúčastněné osoby původně pracovnice okresního soudu v Gottwaldově" /jde o Jiřinu Bedeyovou/, "Která byla ve věci stíhána jako obviněná a v době, kdy byla vzata do vazby, byla ještě pracovnicí temnějšího soudu".

O případu katolických aktivistů J. Němce a P. Dudra z Gottwaldova, kterým hrozí trest odnětí svobody 1 rok až 5 let, jsme několikrát informovali/. Viz naše sdělení č. 486, 490, 491, 499, 519, 548/ 22.10.1986

x ;

Sdělení č. 578 /Hlavní líčení ve věci F. Adamíka odročeno/

Senát krajského soudu v Ostravě za předsednictví JUDr. Josefa Richtera přerušil dne 23.10.1986 po několika hodinovém průběhu hlavního líčení v trestní věci proti Františku Adamíkovi a odročil další jednání na 5.11.1986 v 8,30 hodin, opět v místnosti č. 154 ve III. patře soudní budovy. Jak jsme již oznámili, je katolický aktivista F. Adamík, čtyřiapadesátiletý železniční dělník, otec pěti dětí, souzen pro přípravu k trestnému činu podvracení republiky /§7/1 k §98/1,2b tr.z./, již se měl dopustit rozmnožováním náboženské literatury /viz naše sdělení č. 491, 552, 575, 576/. Hrozí mu trest odnětí svobody v rozmezí od tří do desíti let.

V dosavadním průběhu hlavního líčení nebylo prokázáno, že by F. Adamík uvednou literaturu jakkoli rozšiřoval - jediný předvolaný svědek, nadřízený F. Adamíka, uvedl, že od něj nedostával nic ke čtení. Znalec dr. Hubík na otázku obžalovaného připustil, že je ateista, nočež F. Adamík upozornil soud, že by znalecký posudek

pravděpodobně vyzněl jinak, kdyby byl zpracován člověkem věřícím. K odročení hlavního líčení došlo na základě námitek obžalovaného, že domovní prohlídka v místnostech domku, který měl pronajaté a kde byla nalezena většina inkriminovaných předmětů, probíhala po jistou dobu bez jeho účasti. Soud proto vyhověl návrhu obhajoby a rozhodl se svědecky vyslechnout jedněk majitelku domku, jedněk pracovníci MNV, která byla prohlídce přítomna jako nezáúčastněná osoba. Účast veřejnosti na hlavním líčení nebyla nijak omezována, přítomno bylo asi 15 přátel F. Adamíka včetně pověřeného zástupce VONS.
24.10.1986

X

Sdělení č. 579 /Michal Mrtvý stane před soudem/

Před senátem okresního soudu v Olomouci za předsednictví JUDr. Horníka má dne 29.10.1986 v 8 hodin /místnost č. 7/ proběhnout hlavní líčení v trestní věci proti Michalu Mrtvému. Katolický aktivista M. Mrtvý nar. 19.6.1964, bytem Olomouc, ul. Karla Vanička 42, elektro-mechanik, otec jednoho dítěte, je obžalován z údajného trestného činu pobuřování /§100, odst. 1 tr.z./. Podrobnosti obžaloby zatím nejsou známy, při domovní prohlídce dne 24.7.1986 byl v bytě M. Mrtvého odnát rozmnožovací stroj a podle protokolu "tiskoviny závažného charakteru: Charta 77, náboženského charakteru". Od této prohlídky je M. Mrtvý držen ve vazbě, hrozí mu trest odnětí svobody až do tří let. Jeho případ je nutno pokládat za součást rozsáhlých represí, které policejní a justiční orgány již téměř rok podnikají proti katolickému samizdatu na Moravě. Právě fakt, že jde o mladého a málo známého člověka podtrhuje potřebu solidarity.
24.10.1986

X

Sdělení č. 580 /Jaroslav Švestka ve výkonu trestu odnětí svobody/

Dne 6. října 1986 ve 14 hodin nastoupil v nápravně výchovném ústavu ministerstva spravedlnosti v Českých Budějovicích trest odnětí svobody Jaroslav Švestka. Jak jsme informovali ve sděleních č. 401, 518, 535, 554 a 566, byl tento čtyřiačtyřicetiletý dřevorubec z jižních Čech a člen Jazzové sekce odsouzen českobudějovickým krajským soudem a nejvyšším soudem ČSR k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku /z něhož již část vykonal vězbu, která se započítává do trestu/, a to pro údajně podvracení republiky, jehož se dopustil pouze tím, že si vedl literární poznámky nad četbou románu 1984 od George Orwella a část těchto poznámek poslal svému příteli do ciziny. Při normálním průběhu bude trest vykonán v I. nápravně výchovné skupině a skončí 27. června 1987.
28.10.1986

X

Sdělení č. 581 /Trestní stíhání Jana Dusa dále rozšířeno/

Jak jsme již oznámili /viz naše sdělení č. 514, 515, 527, 565/, evangelický farář bez státního souhlasu Jan Dus, signatář Charty 77, je od 20.5.1986 ve vazbě jako obviněný z trestného činu poškozování zájmů republiky v cizině /§112 tr.z./; později byl obviněn z podvracení republiky /§98/1,2 a, b tr. z./, takže mu hrozí trest od tří do deseti let. Nyní bylo trestní stíhání Jana Dusa již podruhé rozšířeno, a to o trestný čin krivého obvinění podle §174/1 trestního zákona. J. Dus se ho měl dopustit tím, že ve svém otevřeném dopise prezidentu republiky měl krivě obvinít pracovníky Státní bezpečnosti, že vyrobili falešný důkaz - vulgární dopis G. Husákovi, jehož autorství připsali Heřmanovi Chromému. Toto nové obvinění Jana Dusa má právní podklad

v rozhodnutí nejvyššího soudu, který v odvolacím řízení v trestní věci proti Hořmanu Chromému v rozporu s ustanoveními procesního práva na rozdíl od soudu prvního stupně uznal H. Chromého vinným, že vulgární dopis G. Husákovi napsal.
28.10.1986

x

Sdělení 582 / Mária Kotrisová pravomocně odsouzena/

Senát městského soudu v Bratislavě za předsednictví JUDr. Dariny Sárkové v odvolacím řízení v trestní věci proti Márii Kotrisové dne 29.9.1986 změnil rozsudek obvodního soudu v Bratislavě I ze dne 10.6.1986, jímž byla obžalovaná odsouzena k 10měsíčnímu nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro tr. činy poškozování zájmů republiky v cizině podle § 112 tr. z. a pobuřování podle § 100 tr. z..

Údajných trestních činů se měla dopustit tím, že korigovala slovenský překlad knihy Atentát a zkorigovaný text poslala do ciziny /viz sdělení č. 525 a 553/. Senát městského soudu uznal obžalovanou vinnou ve smyslu rozsudku prvního stupně a odsoudil ji k 10měsíčnímu trestu odnětí svobody, avšak s ~~podmíněným~~ podmíněným odkladem na 2 roky.
28.10.1986

x

Sdělení č. 583 /Odsouzení Márie Nechalové/

Senát okresního soudu v Žilině, jemuž předsedal JUDr. Pavel Polka, projednával dne 15.10.1986 v hlavním líčení v tr. věci proti ing. Márii Nechalové obžalobu okresní prokuratury, která ji vinila z přípravy k tr. činu pobuřování podle §7/1 k §100/L,2a tr. z. za to, že vlastnila samizdatovou náboženskou literaturu, aniž se prokázalo, že by ji komukoli půjčovala.

Mária Nechalová byla odsouzena v r. 1986 k 10měsíčnímu trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem na 2 roky pro tr. čin ohrožení devizového hospodářství. V rámci tr. stíhání pro tento tr. čin byla provedena domovní prohlídka, při níž jí byla odnata samizdatová náboženská literatura. Trestní stíhání pro přípravu pobuřování bylo zahájeno později /viz sdělení č. 561 a 568/. Okresní soud odsoudil ing. Máriu Nechalovou k souhrnnému trestu odnětí svobody 14 měsíců s podmíněným odkladem na 2 roky.
28.10.1986

x

Sdělení č. 584 /Michal Mrtvý odsouzen soudem prvního stupně/

Dnes se konalo u okresního soudu v Olomouci hlavní líčení v trestní věci proti Michalu Mrtvému, elektromechanikovi z Olomouce. Jak jsme oznámili /viz naše sdělení č. 551,579/, tento dvaadvacetiletý katolický aktivista je od 24.7.1986 ve vazbě jako obviněný z trestného činu pobuřování podle § 100 tr. zákona, neboť při domovní prohlídce, která byla téhož dne vykonána v jeho bytě, byl nalezen rozmnožovací stroj a tzv. závečná literatura.

Obžalobou okresního prokurátora byl nyní žalován podle odst. 1 a, c, 3a tohoto zákonného ustanovení sbrozil mu tedy trest od jednoho roku do pěti let. Soud, jehož senátu předsedal M. JUDr. Horník, ho však neshledal vinným ve smyslu obžaloby a ve výroku o vině diferencoval Rozmnožení nejméně deseti výtisků textu, který byl označen za náboženský, jakož i rozšíření tohoto textu, držení rozmnožovacího zařízení a shromažďování další náboženské literatury považuje soud za trestný čin maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi podle §178 tr.z.. Rozmnožení 250 ks textu Eriky Kadlecové "Oživení zájmu o náboženství", které nebyly rozšířeny, je podle výroku soudu pouze přípravou k ~~tr.~~ trestnému činu pobuřování. Soud přitom označil text práce Eriky Kadlecové za sice ideologicky závadný,

nikoliv však protistátní.

Ze oba trestné činy odsoudil. pak Michala Mrtvého k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 13 měsíců s podmíněným odkladem na tři roky. Dále soud vyhlásil usnesení, jímž se Michal Mrtvý propouští z vazby.

Obžalovaný se vzdal opravných prostředků proti rozsudku a usnesení. Prokurátor podal proti rozsudku odvolání, které zdůvodní dodatečně. Proti rozsudku o propuštění z vazby podal stížnost, která má odkladný účinek, takže Michal Mrtvý zůstává nadále ve vazbě. Ve věci bude dále rozhodovat krajský soud v Ostravě.

Zvláštní byla atmosféra soudního jednání, které sledovalo 72 přátel obžalovaného a pět jeho příbuzných. Předseda senátu respektoval pravidla procesního práva. Při hlavním líčení se snažil tzv. výchovně působit i na veřejnost, kterou poučoval, že má-li kdo doma v držení náboženskou literaturu, má ji zanést k posouzení na národní výbor k tajemníkovi pro věci církevní, jinak že riskuje trestní tíhání jako Michal Mrtvý. I když byla veřejnost pod hrozbou vyloučení nucena setrvat v absolutním klidu, bylo všeobecně pocítováno ovzduší solidarity s nespravedlivě stíhaným mladým katolíkem.
29.10.1986

x

Sdělení č. 585 /další vývoj v trestní věci proti bratrům Wonkovým/

Dne 9.10. 1986 proběhlo ve věznici MS v Hradci Králové, kde jsou od 26.5.1986 ve vazbě bratři Pavel a Jiří Wonkovi z Vrchlabí, seznámení s výsledky vyšetřování v jejich trestné věci. Jak jsme již oznámili /viz naše sdělení č. 536 a 544/, byl třiatřicetiletý automechanik Pavel Wonka původně ~~stíhán~~ obviněn z trestného činu pobuřování podle §100 odst. 1 a tr. zákona, protože mezi lidmi rozšiřoval svůj volební program, s nímž se pokoušel nezávisle kandidovat v posledních volbách do Federálního shromáždění. Tato jeho činnost byla nyní překvalifikována na tr. čin podvracení republiky podle § 98 odst. 1 tr. zákona, kde hrozí trest odnětí svobody od jednoho roku do pěti let. Navíc zůstává v platnosti obvinění pro tr. čin útoku na veřejného činitele podle § 155 odst. 1 a trestního zákona, jehož se měl dopustit v konfliktu se soudcem. Druhý obviněný, šestatřicetiletý vedoucí skladu Jiří Wonka, je nadále ~~stíhán~~ trestně stíhán pro pobuřování podle § 100, odst. 1 a tr. zákona, které mělo pravděpodobně spočívat v pomoci jeho bratrovi.

Trestní stíhání dvou bratrů zapokus o nezávislou kandidaturu na poslance Federálního shromáždění je kuriózním případem policejní a soudní represe proti občanům, kteří se domáhali svých práv slavnostně propagovaných, ale ve skutečnosti nerespektovaných.
29.10.1986

x

Sdělení č. 586 /Augustin Navrátil na svobodě/

Dne 21.10.1986 byl z psychiatrické léčebny v Kroměříži propuštěn pan Augustin Navrátil, o jehož případě jsme informovali ve sděleních č. 486, 490, 491, 492, 513, 558, 567.

Dne 8. října 1986 zasedal senát krajského soudu v Brně za předsednictví dr. Vesila Fedorka, aby projednal stížnost prokurátora JUDr. Pavla Chmelíka proti změně ústavního léčení pana Navrátila na ambulantní, o níž rozhodl okresní soud v Kroměříži.

Došlo tedy k třináctidenní prodlevě, během níž byla svoboda pana Navrátila fakticky omezena, a to protiprávně. Považujeme za nutné připomenout, že ze současného stavu věci může být ambulantní léčba přeměněna opět na ústavní a že pan Navrátil je nucen žít pod touto neustálou hrozbou.

2.11.1986

x

Sdělení č. 587 /Věra Jirousová trestně stíhána/

Jak jsme již sdělovali v souvislosti s Jazzovou sekcí, byla dne 19.8.1986 provedena domovní prohlídka v domku v Kostelním Vydrří č. 12, středisková obce Dačice, okres Jindřichův Hradec, který obývá signatářka Charty 77 Věra Jirousová /nár. 25.2.1944/ spolu se svým manželem Janem Dvořáčkem a dvěma malými dětmi. Příkaz k prohlídce zněl na J. Dvořáčka a byl odůvodněn podezřením, že v domku ukrývá předměty, pocházející z hospodářské kriminality /údajně zcizený šrot, naftu apod./. Nic podobného nebylo nalezeno, zato operativní skupina příslušníků StB, která se prohlídky od počátku zúčastnila, odnála psací stroj a dalších 40 položek různých samizdatových písemností, soukromých dopisů, pásků, kazet apod..

Věra Jirousová se později ve svědecké výpovědi / v tr. věci svého manžela/ přihlásila k těmto písemnostem s tím, že zhruba polovina z nich je vlastnictvím jejího dlouholetého přítele Jiřího Němce, který se v roce 1983 vystěhoval do Rakouska. Tyto písemnosti a materiály byly nalezeny v uzavřených krabicích, do nichž je tehdy uložila, a o jejichž obsahu jí nic nebylo známo.

Vyšetřovatel okresní prokuratury v Jindřichově Hradci zb. Krchnavý zahájil dne 24.10.1986 proti Věře Jirousové trestní stíhání pro údajnou přípravu tr. činu hanobení/národa, rašy a přesvědčení /§7/1 k § 198 písm. b/, které se měla dopustit tím, že "shromážděvala tiskoviny s protisocialistickým obsahem s cílem využít jich k hanobení těch, kteří jsou stoupenci společenského zřízení republiky".

Právně vzato by bylo možno pokládat celou záležitost jen za nanejvýš podivný žert. Ani v extrémních podmínkách čs. justice si dost dobře nedovedeme představit soud, který by z nevelkého objemu zcela běžných a většinou také řádně podepsaných písemností, nahrávek a fotografií kulturního, náboženského či "chartistického" charakteru dokázal vyvodit možnost "hanobení přesvědčení skupiny spoluobčanů". Tím krkolomější by pak bylo vyvodit ze zaprášené existence těchto písemností vždy v jednom jediném exempláři záměr uplatnit je veřejně, což je nutná podmínka uvedeného trestného činu.

Obvinění Věry Jirousové je totiž v posledním roce již několikrát, byť tentokrát zvláště názorným pokusem kriminalizovat již pouhé držení literatury, kterou stát momentálně nepokládá za vhodnou. Technicky je využíváno především obvinění z přípravy trestného činu, která je v Československu stejně přísně trestná jako čin sám a přitom je často právně neprokazatelná. Pokud by se tento způsob prosadil v širší praxi, znamenal by jak likvidaci posledních zbytků právní jistoty, tak naprosto nekontrolovatelnou zvlášť "myslenkové policie" - vždyť například napříště by již nebyly souzeny skutky, ale pouhé názory, předpokládané záměry a posotje.
3.11.1986

Sdělení č. 588 /Eskalace policejních perzekucí/

V posledních měsících výrazně vzrostl počet nejrůznějších policejních perzekucí a šikanování. Jak jsme již uvedli v jiných souvislostech, bylo v poslední době vyslýcháno, podrobeno osobním a domovním prohlídkám apod., několik desítek katolických aktivistů. Mezi členy a příznivci Jazzové sekce se podobné zásahy čítají patrně na stovky.

Ani Charta 77 a na ni navazující aktivity nezůstaly ušetřeny této nežádoucí pozornosti. Několik seminářů a setkání bylo zmařeno policií, přinejmenším dva zahraniční hosté byli hned při příletu vypovězeni z Československa. Mluvčí Charty 77 jsou vyslýcháni téměř pravidelně, Martinu Paloušovi byl v souvislosti s kodaňským mírovým shromážděním odnat cestovní pas. V posledních měsících byl podorben výslechům a různým jiným policejním zásahům také vysoký počet signatářů Charty 77.

Patrně nejmasovějším a právně nejpochybnějším aktem proti Chartě 77 v poslední době byla policejní akce ve dnech 12.-13.9.1986 /pátek - sobota, Byla provedena pod záminkou vyšetřování případu amerického novináře Erica Kennetha Seugneurieho, který prý byl koncem července /tedy 6 týdnů před zmíněným datem/ zadržen na letišti a vypovězen, protože převážel zahraniční literaturu /chvályhodné počínání v souladu se ZÁ z Helsinkí/, určenou pro různé čs. občany. Anna Marvanová, údajná šéfka "distribuční sítě", byla na tuto záležitost vyslýchána již v srpnu, poté dvakrát /vzhledem k vážné chorobě doma/ v inkriminovaných dnech a ještě koncem října. V pátek 12.9. ve večerních hodinách, případně pozdních večerních hodinách byli k výslechu předvedeni mluvčí Charty 77 Jan Štern a signatáři CH 77 dr. Václav Benda, Jiří Dienstbier, Václav Havel, dr. Ladislav Hejdránek a katolický kněz Václav Malý. Mluvčí Charty 77 Anna Šabatová se večer odmítla dostavit a po různých komplikacích byla vyslýchána až v sobotu. Kromě Jiřího Dienstbiera, který opustil Prahu, byli všichni jmenovaní v sobotu vyslýcháni znovu, dr. Václav Benda a Václav Malý dokonce dvakrát, přičemž Václav Havel a dr. Václav Benda byli definitivně propuštěni až v pozdních nočních hodinách. Navíc byl v sobotu odpoledne na ulici zadržen Petr Uhl, byl podroben nezákonné osobní prohlídce, při níž mu byly odnаты písemnosti, které měl u sebe, a byl po sedm hodin zadržován na místním oddělení VB, aniž byl vyslýchán. /Ostatní výslechy byly relativně krátké/. Porušení práva spočívalo především v tom, že postižení byli opakovanými výslechy donucováni vypovídat k záležitostem, ke kterým již s řádným odůvodněním výpověď odmítli. Kromě toho bylo některým z nich zcela protizákonně vyhrožováno, že opustí-li v nejbližších dnech svůj byt, budou znovu předvedeni /přínejmenším dr. Václavu Bendovi, Václavu Havlovi a Václavu Malému/. Dr. V. Bendovi bylo uloženo vyříditi V. Malému, že napříště bude proti němu na ulici použito zbraně, nevyhoví-li dostatečně rychle příkazu orgánů Bezpečnosti. Ostatně Václav Malý rozpoznal mezi zúčastněnými příslušníky StB člověka, který jej v roce 1980 při výslechu zbil. Tedy titíž lidé a jen nepatrně obměněné praktiky. 3.11.1986

X

Sdělení 589 / František Adamík odsouzen/

Senát krajského soudu v Ostravě za předsednictví JUDr. Josefa Richtera shledal v hlavním líčení, konaném dne 23.10., 5.11. a 6.11. 1986, katolického aktivistu Františka Adamíka vinným z přípravy k trestnému činu podvracení republiky /§7/1 k §98 odst. 1 tr. z. - nebylo tedy použito přísnější kvalifikace "ve větším rozsahu" podle odstavce 2b/ téhož zákonného ustanovení, jak to požadovala obžaloba/ a odsoudil ho k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, který má vykonat v I. NVS. Současně mu uložil vedlejší trest propadnutí odnátych věcí, přičemž se spokojil s konstatováním, že část těchto písemností /tedy rozhodně nikoli předmětů, podléhajících rychlé zkáze/ byla úředně zničena již 29.7.1986 - aniž se pozastavil nad tím, že tímto počinem vyšetřovacími orgány byl porušen princip presumpce neviny a že bylo okázale ignorováno oprávnění soudu výlučně rozhodovat o vině a trestu. Rozsudek doposud nenabyl právní moci, F. Adamík se na místě odvolal, prokurátor si ponechal lhůtu k vyjádření.

Hlavní líčení tentokrát probíhalo v menší místnosti, navíc zčásti předem obsazené neznámými osobami, takže prvního dne líčení se mohlo zúčastnit jen pět přátel obžalovaného a při vyhlásování rozsudku směli být dokonce přítomni jen dva jeho důvěrníci. Zato byli všichni zájemci o účast kontrolováni a delší dobu sledováni muži v civilu, signatář Charty 77 Tomáš Hradílek z Lipníku nad Bečvou a katolický aktivista Josef Adánek z Brna byli navíc předvedeni ke krátkému výslechu, který se týkal převážně předávání zpráv o průběhu procesu.

O případu F. Adamíka jsme již několikrát obsírně informovali, dodejme tedy jen: že je sice chvályhodné, že ho soud neuznal vinným v celém rozsahu obžaloby, že to však nic nemění na nespravedlnosti a absurdnosti faktu, že tento člověk je posílán na dva roky do vězení

výlučně za náboženskou a kulturní činnost, která je zcela zákonná a která by si pro svou společenskou prospěšnost zasloužilo spíše veřejného ocenění.

Chceme upozornit ještě na jeden krajně nebezpečný moment tohoto procesu. Obžaloba spatřuje motiv jednání F. Adamíka v tom, že se "jako bigotně založená osoba římsko-katolického vyznání nemohl smířit" s tím, co "se mu jevilo jako nedostatečné uspokojování duchovních potřeb věřících", zvláště "s nedostatkem legální náboženské literatury v běžné distribuci a hlavně s nedostatkem periodické tiskoviny, informující věřící a duchovenstvo o vnitřním životě římsko-katolické církve" a že se proto rozhodl, "že vlastní výrobou a distribucí samizdatových tiskovin náboženského zaměření překlene tento nedostatek a výrazně tak přispěje k šíření věrouky a sjednocení činnosti římsko-katolické církve". Tato argumentace však v sobě obsahuje vážné právně-politické úskelí: nutnou podmínkou naplnění skutkové podstaty trestného činu podvracení republiky /respektive přípravy k němu/, totiž je, aby byl spáchán "z nepřátelství k společenskému a státnímu zřízení republiky". Jestliže obžaloba netolik přesvědčivě vyvozuje jednání F. Adamíka z pohnutky zcela odlišné, totiž z jeho "bigotního katolického založení", zůstává zde jediné právně korektní řešení: rozsudek jako nezákonný zrušit a trestní stíhání pro podvracení republiky okamžitě zastavit. V opačném případě zde čs. ~~úřad~~ ústy krajského prokurátora JUDr. Františka Gottwalda i příslušných soudů závazně vyhláší všechny katolíky - a tedy podstatnou část našich spoluobčanů - za "nepřátele společenského a státního zřízení republiky": se všemi diskriminačními a případně i trestněprávními důsledky, které z takového označení vyplývají. To je ve smyslu novodobých uznávaných představ o rovnosti občanů krajně nemorální. Samozřejmě to odporuje základním ~~ustavním~~ ústavním a jiným zákonným zárukám včetně mezinárodních závazků ČSSR. /Viz naše sdělení č. 491, 552, 575, 576, 578./ 7.11.1986

XXXX

XXXX

XXXX

Dopis Jana Svobody Českobratrské církvi evangelické

Vážený bratři, vážené sestry,

dne 9. dubna tohoto roku byla provedena domovní prohlídka u bratra Jana Dusa v Neratovicích - Libiši. Týž den byla vykonána domovní prohlídka i u pana Heřmana Chromého z Mělníka. Při domovní prohlídce u bratra Jana Dusa byla nalezena obálka s údajným dopisem pana Chromého prezidentu ČSSR, v němž byly hrubé urážky prezidenta ČSSR a nejvyššího představitele SSSR, Bratr Dus byl zadržen na 48 hodin, pan Chromý již propuštěn nebyl - byl odsouzen pro trestný čin podvracení republiky ke dvěma rokům vězení.

Nejen aby sebe sama zachránil před diskreditací jako přechovavatele podobných písemností, ale zejména aby odvrátil od pana Chromého nebezpečí obvinění pro trestný čin hanobení čelného představitele republiky podle §103 tr. z. a hanobení čelného představitele socialistického státu podle §104 tr. z., obrátil se bratr Dus spolu se svou manželkou dne 22. dubna na prezidenta republiky otevřeným dopisem, v němž jej žádá o přešetření této skutečnosti a o nalezení a potrestání skutečných autorů inkriminovaného dopisu. Dne 8.5. zaslal Jan Dus prezidentu republiky ještě jeden dopis, v němž blíže specifikoval svá stanoviska.

Namísto odpovědi na tyto dopisy dostavila se dne 20.5.1986 na faru do Libiše skupina příslušníků StB a odevzdala bratru Janu Dusovi rozhodnutí o zahájení trestního stíhání pro trestný čin poškozování zájmů republiky v cizině podle §112 tr. z. odůvodněné tím, že ~~na~~ dne 22.4.1986 poslal "otevřený" dopis prezidentu republiky, který byl dne 23.4.1986 zveřejněn tiskovou agenturou AFP". Poté byl Jan Dus převezen do ruzynské věznice a ve služebním bytě jeho manželky, která vykonává v libišském sboru funkci kostelnice, byla provedena domovní prohlídka, která trvala více než 20 hodin.

Dne 20.6.1986 vyšetřovatel npor. JUDr. M. Kováčik rozšířil trestní stíhání proti J. Dusovi o trestný čin podvracení republiky podle §98 odst. 1, odst. 2, písm. a/, b/ tr. z. s odůvodněním, že "obviněný

Jan Dus nejpozději od roku 1978 až do svého zadržení dne 20.5.1986 prováděl podvratnou činnost v úmyslu oslabit a zdiskreditovat činnost státních orgánů ČSSR. Tuto činnost prováděl ve velkém rozsahu a dlouhodobě ve spojení s představiteli nelegální organizace Charta 77 a VONS a s cizími činiteli".

Bratr Jan Dus nastoupil v roce 1957 jako farář na í církve ve sboru v Chotíněvsi u Litoměřic. V roce 1964 mu byl odnat státní souhlas k duchovenské činnosti především za účast v odporu proti připravovanému zákonu o rodině, který měl být namířen proti náboženské výchově v rodinách. Po občanské rehabilitaci nastoupil opět jako farář ČCE v roce 1966 v Chrástu u Plzně. V roce 1972 mu byl opět odnat státní souhlas, neboť proti němu bylo vedeno trestní řízení pro pobuřování, jehož se měl dopustit tím, že vyvěsil a delší dobu ponechal ve sborové vývěsce prohlášení 16. synodu ČCE. Byl odsouzen na dvanáct měsíců odnětí svobody podmíněně s odkladem na dobu tří let.

Bratr Jan Dus se již od doby svého studia na bohoslovecké fakultě zabýval Starým zákonem azjeména pak studiem nejstarších dějin Izraele, kterým se věnoval i v době, kdy mu nebylo dovoleno aktivně pracovat v církevní službě. V roce 1981 dostal stipendium university v Leydenu, aby se mohl intenzivněji věnovat této práci a připravit k vydání knihu o nejstarších dějinách Izraele. Ve světě je Jan Dus považován za významného starozákonního badatele a zveřejnil již řadu starozákonních studií.

Bratr Jan Dus se nikdy neuzavíral před otázkami veřejného života a před otázkami takzvané politickými, ať už v době svého působení v církevní službě, či v době, kdy se věnoval vědecké práci. Angažoval se, jak již bylo řečeno, proti novému zákonu o rodině, který měl být namířen proti věřícím rodinám, zastával se nespravedlivě stíhaných osob jako tomu bylo i v případě pana Chromého z Mělníka. V roce 1983 se významně angažoval ve prospěch brněnských letničních křesťanů, kteří byli pro svoji víru trestně stíháni.

Tato občanská aktivita nebyla nikterak namířena proti našemu zřízení ani nebyla protizákonné povahy. Naopak ve svých svém druhém dopise prezidentu ČSSR píše: "od svého teologického učitele J.L. Hromádky jsme v roce 1950 převzal a dodnes podržel přátelský vztah ke KSČ." Angažovanost Jana Dusa nespěchovala nikdy proti zájmům naší republiky, ale byla naopak motivována snahou zasadit se právě o uplatňování platných zákonů, a tím i o zlepšení kreditu státních orgánů a nikoli o jejich diskreditaci.

Bratr Jan Dus též kritizoval církev včetně jejích představitelů pro její uzavřenost anetečnost vůči problémům, které se jí bezprostředně netýkají, vůči problémům takzvané politickým i vůči problémům týkajícím se bratří jiné víry /jako tomu bylo v případě brněnských bratří letničních/.

Nutno vidět i to, že lhostejnost v postojích lidí nemusí vždy pramenit jen z nechuti sám se o právo zasadit, ale má své kořeny ve špatné informovanosti nebo nsprosté neinformovanosti. Tato neinformovanost občanů ovšem právě nahrává těm, kdo chtějí platné zákony překrucovat a využívat je proti občanům, kteří se chtějí zasazovat o věci veřejné, o věci, které by se měly týkat každého z nás.

Snažím se tedy v tomto dopise podat pokud možno objektivní informaci o situaci bratra Jana Dusa a činím tak v naději, že již samo překonání neinformovanosti či zkreslené informovanosti zbavuje člověka lhostejnosti, do níž je zatlačen, a v posledu i v naději, že i na postoji církve bude záležet výsledek tohoto politováníhodného trestného stíhání. Píši tento list proto, že se nám z oficiální platformy žádných informací nedostává, a ve víře, že mluvíím nejen sám za sebe, ale i za ostatní přátele bratra Jana Dusa, kterého si vážím jako teologa, jako občana a především jako člověka.

Začátkem srpna bylo vyšetřování ukončeno a bratr Jan Dus byl ponechán ve vazbě s odůvodněním, aby nemohl pokračovat v trestné činnosti, vyšetřovací spis byl předán Městské prokuratuře v Praze. Bratru Janu Dusovi hrozí trest odnětí svobody na 3 - 10 let.

Jan Svoboda, absolvent Komenského evang.bohosl.fakulty
V Praze dne 28.října 1986
Tento dopis posílám všem sborům a na vědomí Synodní radě ČCE.

Dopis Anny Dusové prezidentovi republiky

Vážený pane prezidente,
dovoluji si navázat na dopisy, které Vám můj manžel poslal dne 22.4. a 8.5.t.r.a na svůj dopis z 28.5.t.r., který jsem napsala po jeho uvěznění.

Dne 9.10.t.r.jsem byla při veřejném jednání nejvyššího soudu v Praze. Tento soud učinil konečné rozhodnutí v trestní věci pana Heřmana Chromého z Mělníka. Bylo mu zde přirčeno autorství vulgárního dopisu, Vám adresovaného.

Prvopis hanobícího dopisu byl příslušníky StB nalezen při domovní prohlídce v našem bytě. Můj manžel Jan Dus označil tento dopis za podvrh a dne 22.4.t.r.Vám napsal dopis, v němž upozornil na to, že podvržením vulgárního dopisu je on i pan Chromý ohrožen. Žádal, aby věc byla vyšetřena a pachatelé tohoto podvodného činu postaveni před soud. Manželův dopis jsme dne 22.4.t.r.společně předali dr.Burgové ve Vaší kanceláři.

Přijměte, vážený pane prezidente, tento můj dopis jako projev vážného zneklidnění. Panu Chromému bylo nejvyšším soudem přirčeno autorství. Váš hanobícího dopisu, přestože podrobnému zkoumání byly podrobeny pouze ty jeho znaky, které jsou snadno napodobitelné, a závazné rozhodnutí o autorství bylo vysloveno přesto, že týž soud přiznal tomuto odbornému zkoumání neúplnost. A přesto, že pan Chromý autorství jednoznačně a naprosto přesvědčivě opakovaně popíral.

Na základě tohoto rozhodnutí o autorství u nás podvrženého dopisu nebyl panu Chromému snížen původně vyměřený trest. Na základě téhož rozhodnutí bude bezpochyby tvrději postupováno v trestní věci mého manžela, kterému hrozí trest odnětí svobody v trvání od tří do deseti let. Zmíněný manželův dopis z 22.4.t.r., který se stal důležitým předmětem jeho trestního stíhání, je totiž založen na jistotě, že pan Chromý hanobící a u nás podvržený dopis nenapsal.

Dopis z 22.4.t.r., v němž se na Vás, vážený pane prezidente, můj manžel obrátil v mimořádně obtížné situaci, jsem spolupodepsala. Vyjádřila jsem tak souhlas s jeho obsahem a také naději, že se v naší republice slabí, málo významní lidé mohou dovolat spravedlnosti i proti představitelům státní moci. Je to dopis, který spravedlivě není možno označit za nepravdivý.

Nepravdivá není ani žádná jiná manželova písemnost.
Kopie nejvyššímu soudu ČSR, Krajské prokuraturě Středočeského kraje, Synodní radě ČCE, paní Marcela Chromé z Mělníka
V Libiší dne 20.10.1986

S uctivým pozdravem Anna Dusová
Školní 1, 277 11 Neratovice-Libiš

Materiály Jazzové sekce

Otevřený dopis zástupců JS účastníkům vídeňského jednání KBSE

V Praze dne 24.října 1986

Vážené dámy a pánové!

Za týden tomu bude patnáct let, kdy vznikla v Československu Jazzová sekce. Tato dobrovolná zájmová organizace si dala za úkol nejen všestranně propagovat jazzovou hudbu, sdružovat zájemce o ni a pořádat koncerty, ale i rozvíjet a obohacovat celkové kulturní povědomí svých členů a příznivců a vychovávat je k vysokým nárokům jak na současnou hudební produkci, tak i na kulturu v nejširším slova smyslu.

Jazzová sekce byla ustavena jako součást již dříve existujícího Svazu hudebníků ČSR a hned od počátků své aktivity se stala významnou kulturní organizací s širokým zájmem svých příznivců a členů. Během patnáctileté činnosti si pak získala značnou popularitu a uznání nejen v Československu, ale i v zahraničí. Od roku 1979 je také rádným členem Mezinárodní jazzové federace při hudební radě UNESCO.

Dnes se tato nezávislá kulturní organizace obrací na Vás, účastníky vídeňského jednání KBSE a žádostí o morální i právní pomoc při řešení složité situace, do které se v poslední době dostala.

Již delší dobu jsme byli ze strany státních orgánů vystaveni nátlaku a řadě bezdůvodných represí. Od roku 1983 je činnost Jazzové sekce, která má k dnešnímu dni téměř sedm tisíc členů a další desetitisíce příznivců, soustavně znemožňována. V roce 1984 byl zrušen Svaz hudebníků ČSR jako nadřízený orgán Jazzové sekce a podle státních orgánů ČSSR tak Jazzová sekce zanikla. K rozpuštění Svazu hudebníků byl ministerstvem vnitra použit zákon č.126/68 Sb., který byl schválen za mimořádně komplikované společenské situace roku 1968 a jehož důsledkem bylo posílení pravomocí orgánů ministerstva vnitra natolik, že došlo k výraznému potlačení základních kulturních a politických práv občanů i organizací v Československu.

Jazzová sekce vždy dbala o legalitu své činnosti, a proto také legálními prostředky usilovala o zrušení platnosti správní likvidace Svazu hudebníků ČSR. Použití zmíněného zákona č.126/68 Sb. však podle názoru soudních orgánů ČSSR nepřipouští možnost domáhat se zrušení rozhodnutí o správní likvidaci cestou prezkumného soudního řízení. JS proto požádala i ústavní soud ČSSR o to, aby vyslovil protiústavnost tohoto zákona a pozastavil tak jeho účinnost. Ústavní soud ČSSR však nebyl dosud fakticky řízen, takže v ČSSR není orgán, který by mohl ex nunc pozastavit možnost aplikace nedemokratického a protiústavního zákona.

S ohledem na postu čs.státních orgánů vůči JS vyčerpala sekce již zákonné možnosti obrany, aniž by její právní kroky měly jakoukoli v pozitivní odevzu. Státní orgány ČSSR naopak represí vůči JS ještě zesílily a dne 2.září 1986 došlo k zatčení celého, řádně zvoleného výboru sekce, k zabavení majetku sekce i jednotlivých jejích členů a k zapečetění místností, které sekce užívala. Členové výboru jsou stále ve vazbě a v Československu probíhá rozsáhlá policejní akce proti JS, kdy jsou vyslýchány desítky občanů a pouhé členství v sekci je kladeno na roven protistátní činnosti.

Jazzové sekci vždy šlo především o to, aby mohla i nedále vyvíjet svou kulturní činnost a i za současných podmínek spatřuje v propagaci hudby a kultury vůbec základ své existence.

Za této situace nemá JS jinou možnost než požádat signatářské státy helsinské KBSE o to, aby z titulu své kolektivní odpovědnosti za plnění helsinské deklarace i paktu o občanských a politických právech působily na ČSSR v tom smyslu, aby:

1. došlo k okamžitému zastavení trestního stíhání a propuštění vězňených členů výboru JS, jmenovitě Karla Srpa, Vladimíra Kouřila, Josky Skalníka, ing. Čestmíra Hunáta, Tomáše Křivánka, Miloše Drdy a Vlastimíla Drdy;
2. došlo k umožnění kulturní činnosti JS v plném rozsahu podle jejích stanov a organizačního řádu, schválených příslušnými orgány v dřívější době;
3. upravila své vnitřní zákonodárství v souladu se závěry a závazky z Helsink tam, kde vnitřní zákonodárství ČSSR těmto závazkům evidentně odporuje, v důsledku čehož dochází v Československu k potlačování možnosti svobodné výměny informací a svobodného rozvoje kultury (jde např. o zákon č. 126/68 Sb., dále o množství správních předpisů a ustanovení, týkajících se povolování, vzniku a působení kulturních organizací, pořádání kulturních akcí, vydávání publikací apod.)

Jak už bylo řečeno, smyslem veškeré naší práce a úsilí je pokračovat ve všestranné kulturní činnosti, která pomáhá vytvářet a rozvíjet svobodné myšlení každého občana. Cítíme se však ohrožení možností, že náš boj o právo na kulturní existenci bude v rozporu s helsinskými úmluvami považován za protistátní činnost politického charakteru. Taková perspektiva nás znepokojuje nejenom z osobních důvodů. Domníváme se, že ovzduší vzájemné důvěry v Evropě by bylo nepochybně celkově posíleno, kdyby se slova a formální závazky z mezinárodních paktů a dohod nerozcházel s konkrétní rozhodovací praxí v některých signatářských státech, v tomto případě, bohužel v naší vlasti.

Proto vás naléhavě žádáme, abyste problematiku kolem JS zevrubně projednali a napomohli tak povznesení občanských a politických svobod a kulturních práv jednotlivých občanů i organizací v Československu na důstojnou úroveň. Každý konstruktivní pokus řešit současnou situaci nás utvrzuje v přesvědčení, že patnáctiletá existence JS a práce, kterou jsme za tu dobu vykonali, měla smysl.

Děkujeme za pochopení a přejeme vám mnoho úspěchů ve vašich jednáních, jež se ve svých důsledcích dotýkají života každého z nás.

Za pracovní výbor aktivistů Jazzové sekce, ustavený po dobu detence řádného výboru:
Jiří Exner, Jana Pacholíkova a Martin Sýkora;
právní zástupce Jazzové sekce JUDr. Josef Průša

Z dopisu aktivistů JS členům a příznivcům JS z 2.10.1986:

...práci JS nikdy nikdo neprováděl za účelem výdělků a předpokládáme, že trestní stíhání musí skončit osvobozením obžalovaných. Zároveň však máme obavu, že osvobození rozsudek na této bázi nepřímo potvrdí platnost rozhodnutí o zrušení JS k lednu 1985 a že obhajobě ani obžalovaným nebude dán dostatečný prostor pro to, aby přiměli soud zabývat se tímto, podle našeho názoru klíčovým nonsensem.

Dne 24.10.1986 se obrátil nový pracovní výbor aktivistů JS (Jiří Exner, Jana Pacholíkova a Martin Sýkora) spolu s právním zástupcem JS na mezinárodně redakci ČTK s informací o založení nového pracovního výboru aktivistů JS. Tento výbor si uložil akční program:

1. Dočasně zastupovat řádně zvolený výbor JS PPSH v Praze 4.
2. Usilovat o propuštění a úplnou rehabilitaci všech členů JS, zadržovaných v souvislosti s její činností, zvláště pak jejího výboru, usilovat o celkovou obnovu činnosti JS.
3. V rámci svých omezených možností pokračovat v činnosti JS, respektive usilovat o její kontinuitu po dobu dočasně nepřítomnosti členů řádného výboru; především pak udržovat styk s členskou základnou.
4. Po všech stránkách podporovat rodiny zadržovaných členů výboru.

Tuto informaci poskytl nový výbor rovněž čs. kulturním a mládežnickým časopisům.

Generální prokuratuře ČSSR byla adresována Petice proti perzekuci Jazzové sekce, jejíž text zní:

Žádáme okamžité zastavení trestního řízení vedeného proti činnosti JS PPSH, jejího výboru a členů. Žádáme plnou právní a společenskou rehabilitaci JS jako zájmové kulturní organizace, která reprezentuje kulturní zájmy a potřeby jak členů a příznivců JS, tak i další kulturní veřejnosti. Obvinění vznesená proti zadržovaným členům JS považujeme za vykonstruovaná; dlouhodobou perzekuci JS chápeme jako omezování kulturní svobody každého z nás.

Na vědomí: prezidentu republiky, Federálnímu shromáždění, federálnímu ministerstvu vnitra a ministerstvu kultury ČR.

K petici se do 1.11.1986 připojili 1453 občanů.

Reč Nielse Barfoeda k udělení Čeny svobody Chartě 77

Dne 20. října 1986 byla v Praze udělena Chartě 77 Cena svobody. Při slavnostním udělení, jehož se zúčastnili vedle současných mluvčích Charty 77 Martina Palouše, Anny Šabatové a Jana Šterna i její první mluvčí z roku 1977 Jiří Hájek a Václav Havel, přednesl zástupce dvou skandinávských listů, které cenu udělují, dánský básník Niels Barfoed reč, kterou zveřejňujeme. (Dva dny nato byl N. Barfoed zadržen Státní bezpečností a vypovězen z Československa.) Udělená cena bude Chartě 77 předána později v Kodani, o čemž budeme informovat.

Drazí přátelé,

je pro nás radostí a ještě více ctí, že můžeme dnes v Praze udělit Chartě 77 svou cenu, Čenu svobody.

"My" - to znamená dánský deník Politiken a švédský deník Dagens Nyheter. Založili jsme tuto cenu, abychom upoutali pozornost veřejnosti k zápasům o svobodu v našem světě. Cena byla až dosud udělena třikrát. Jako prvnímu byla přiznána Lechu Walesovi. Následující rok byla udělena Winni Mandelové a Helen Suzmanové z Jižní Afriky. Vloni byla udělena francouzské organizaci SOS Racisme.

Letošní volba pro nás nebyla těžká. Jelikož se Charta blíží svým desátým narozeninám, rozhodli jsme se přiznat cenu ve výši 75 000 dánských korun jí. Částka je poukázána na Nadaci Charty 77 ve Stockholmu. Dovolte nám však nyní, abychom při této příležitosti požádali Václava Havla, bývalého mluvčího Charty 77, aby symbolicky přijal Cenu svobody jménem všech chartistů.

A dovolte mi též, abych vyjádřil srdečné pozdravy od Arne Rutha z Dagens Nyheter, jenž bohužel nemůže být v tuto chvíli s námi, a také od mého šéfredaktora, Heriberta Pundika. Zároveň bych chtěl ocitovat ocitovat zdůvodnění, proč byla cena udělena:

Udělení ceny za rok 1986 Chartě 77 je výrazem našeho uznání vašemu neohroženému zápasu za nejvyšší zásady západní demokratické civilizace, za úctu k právu každého jednotlivce vyjádřit svobodně své myšlenky a své přesvědčení.

Rád bych k tomu připojil ještě několik slov.

Udělením ceny chceme ještě posílit podporu, které se vám již ve Skandinávii dostává. Z četných malých pramínků přitéká do Fondu Charty ve Stockholmu. Vaše knihy a texty jsou šířeny, čteny a diskutovány. Tisk a jeho čtenáři vědí o vašem boji, jeho cílech a mají starost o vaše osudy.

Svou cenou chceme vyjádřit solidaritu a obdiv. Obdivujeme vás, že jste schopni obětovat osobní bezpečí svému přesvědčení. Obdivujeme vás, že jste ochotni za mír se svým svědomím zaplatit svým mírem občanským. Mravnost tohoto postoje je globální a platí i v Kodani a ve Stockholmu.

Doufáme, majíce na zřeteli evropskou situaci, kde solidarita mezi jejími rozdělenými polovinami často zůstává omezena na pěkná slova, že přijmete náš krok jako pokus projevít své bratrství. A také jako pokus poněkud urychlit proces, který se už děje: proces vytvářejícího se evropského sebevědomí. A z čeho jiného by tento proces měl vycházet a tomto základě se, doufejme, i rozvíjet, když ne z těch zásad, které reprezentujete a za něž zápasíte? Ano, my vám dlužíme poděkování za zkušenost, že zásady tohoto druhu nejsou pouhými paragrafy v ústavě, ale že je to živá síla prostupující naše životy - síla, z níž pramení jejich důstojnost.

**Společná výzva 118 občanů z Československa, Maďarska, NDR a Polska
k 30. výročí maďarské revoluce**

Před třiceti lety, 23. října 1956, vzali dělníci, studenti a vojáci útokem budovu budapeštského rozhlasu, protože byli přesyceni oficiálním lžemí a přáli si slyšet pravdu a vyjádřit své požadavky. Rozbili Stalinův pomník a důvěryhodnost režimu, který si říkal diktatura proletariátu a lidová republika. Maďarský lid dal najevo, že požaduje nezávislost, demokracii a neutralitu. Chtěl žít v míru a ve slušné společnosti. Maďarská revoluce, stejně jako povstání ve Východním Berlíně, Pražské jaro a hnutí svobodných odborů Solidarita v Polsku byly buď potlačeny sovětskou intervencí nebo domácím vojenským násilím. Za třicet let se život stal pro mnohé snazším, někteří lidé se mohou vyslovit, aniž by byli uvrženi do vězení. Ale základní požadavky revoluce nebyly uskutečnány.

V ý z v a

V den výročí maďarské revoluce se obracíme na své přátele ve světě, abychom si ji společně připomněli. Prohlašujeme, že budeme společně usilovat o politickou demokracii v našich zemích, o pluralismus založený na zásadách samosprávy, o mírové sjednocení rozdělené Evropy a o její demokratickou integraci stejně jako o uplatnění práv menšin. Zdůrazňujeme, že se budeme vzájemně podporovat ve společném úsilí o lepší, důstojný a svobodný život v našich zemích a na celém světě. Tradice a zkušenost maďarské revoluce zůstávají naším společným dědictvím a inspirací.

Budapešť, Berlín [NDR], Praha, Varšava 23. října 1986
 Výzvu podepsali v Československu: Rudolf Battěk, Václav Benda, Ján Čarnogurský, Jiří Dlenstbier, Miklós Duray (člen Výboru na obranu práv maďarské menšiny v ČSSR), Jiří Gruntorád, Jiří Hájek, Václav Havel, Ladislav Hejdaček, Eva Kantůrková, Jan Kozlík, Miroslav Kusý, Ivan Lamper, Ladislav Lis, Václav Malý, Anna Marvanová, Martin Palouš, Jiří Ruml, František Stárek, Jaroslav Šabata, Anna Šabatová, Libuše Šilhánová, Milan Šimečka, Petr Uhl;
 v Maďarsku: Iván Bába, Péter Bokros, Géza Buda, Sándor Csoóri, István Csúrka, Gábor Demsky, Olga Diósgiová, István Eörsi, György Gádó, Arpád Göncz, Csaba Gönczöl, Béla Gonda, Judit Gyenesová, Aliz Haldová, Miklós Haraszti, János Kenedi, Zsolt Kesxhelyi, János Kis, Károly Kiszely, György Konrád, Ferenc Köszeg, György Krassó, Zsolt Krökovay, Gabriella Lengyelová, Sándor Lezsák, Fruzsina Magyar, Imre Mécs, Miklós Mészöly, Tamás Mikes, Tamás Molnár, András Nagy, János Nagy, Tibor Pákh, Róbert Pálincás, Gyula Perlaki, György Petri, Sándor Rác, Sándor Radnoti, László Rajk, László Rusai, Ottilea Soltová, Miklós Sulyok, Jenő Széll, Sándor Szilágyi, Pál Szalai, József Talata, Gáspár Miklós Tamás, Mihály Vajda, Miklós Vassrhelyi, Judit Vásárhelyiová;
 v NDR: Martin Büttger, Bärbel Bohleyová, Reiner Dietrich, Werner Fischer, Peter Grimm, Monika Haegerová, Ralf Hirsch, Herbert Misslitz, Lutz Nagorski, Gerd Poppe, Ulrike Poppová, Wolfgang Rüddenklau, Sinico Schönfeld, Wolfgang Templin, Regina Templinová, Mario Wetzky;
 v Polsku: Konrad Bieliński, Marian Brandys, Jacek Czapotowicz, Marek Edelman, Jacek Fedorowicz, Jan Andrej Górny, Janus Grzelak, Zbigniew Janas, Jan Kielanowski, Wiktor Kulerski, Władysław Kunicki-Goldfinger, Zofia Kuratowska, Jacek Kuroń, Jan Jozef Lipski, Jan Lityński, Barbara Malaková, Wojciech Maziarski, Adam Michnik, Leszek Moczulski, Piotr Niemczyk, Zofia Romaszewska, Zbigniew Romaszewski, Krystyna Starczewska, Stefan Starczewski, Aniela Steinbergowa, Klemens Szaniawski, Jacek Szymanderski, Henryk Wujec.

Rozhovor Infochu s Józefem Piniórem, aktivistou Solidarity z Vratislavi

¶ Mohl bys říci něco o sobě?

Je mi 31 let. Povoláním jsem právník, v roce 1978 jsem ukončil právnickou fakultu Vratislavské univerzity. Po propuštění z vězení v roce 1984 jsem nemohl získat práci ve svém oboru, v roce 1985 jsem byl zařazen pracovním úřadem na listinu "osob vyhýbajících se práci". V roce 1986 mi Katolická univerzita v Lublinu - s velkou odvahou - umožnila, abych se na ní začal připravovat k obhajobě doktorátu z filozofie práva. Mám tedy nyní statut studenta.

Mé ženě Marii je 28 let. Po vyhlášení výjimečného stavu byla internována, propuštěna byla na jaře 1982. Na podzim téhož roku se začala ukrývat a pomáhala mi v podzemní činnosti. Znovu byla uvězněna v dubnu 1983, na podzim téhož roku byla propuštěna na amnestii Občanský snatek jsme uzavřeli ve vratislavském vězení 19. března 1984, obklopeni vězeňským dozorcí a příslušníky Bezpečnosti. Letos v prosinci očekáváme narození prvního dítěte.

¶ Jaké byly Tvé osudy v posledních pěti letech?

Před vyhlášením výjimečného stavu jsem byl v Solidarity členem oblastního vedení Dolní Slezska. Plnil jsem funkci finančního správce. Po vyhlášení výjimečného stavu jsem společně s Władysławem Frasyniukem a Piotrem Bednarzem organizoval generální stávkou ve vratislavských továrnách - od 14. prosince jsme se prodírali ze závodu do závodu a mobilizovali jsme dělníky k odporu. V noci do továren vjížděli tanky, za nimi vcházely oddíly ZOMO a Bezpečnosti. Po několika dnech jsme pochopili, že za takových okolností se stávka nedá udržet. Rozhodli jsme se v této nové situaci organizovat boj Solidarity z podzemí.

Na podzim 1982, po uvěznění Frasyniuka a Bednarze jsem se stal předsedou Oblastního stávkového výboru a členem Prozatímní koordinační komise Solidarity (což je celostátní podzemní vedení naší odborové organizace). V květnu 1983 jsem byl však uvězněn a po třinácti měsících vazby jsem byl odsouzen ke čtyřem rokům vězení. Propuštěn jsem byl na amnestii v červenci 1984 a 31. srpna téhož roku jsem byl odsouzen ke dvěma měsícům za položení květin pod pamětní desku Solidarity ve Vratislavi. V roce 1985, opět 31. srpna, jsem byl za totéž odsouzen na tři měsíce do vězení. K tomu je ještě třeba přičíst prohlídky v našem bytě a zajišťování na 48 hodin, naposledy 30. srpna 1986, pravděpodobně proto, aby mi bylo znemožněno zúčastnit se oslav šestého výročí podepsání srpnových dohod.

¶ Mohl bys říci, kdy jsi během své činnosti v legální nebo podzemní Solidarity nebo ve vězení prožíval nejhorší chvíle?

Na takovou otázku se těžko odpovídá. Snad si však připomenu Štědrý večer v roce 1982. Byl jsem tehdy v podzemí, stál jsem v čele Oblastního stávkového výboru a na vánoce jsme připravovali rozhlasový pořad na VKV. Pořad byl v podzemním tisku předem ohlášen a celá Vratislav očekávala chvíli tradiční štedrovečerní večere v 21 hodin, kdy náš pořad měl začít. Vysíláním se zabývala speciální skupina bylo třeba připravit vysílače na několika místech města a vyměnit kazety. Nepodařilo se; nyní už není podstatné, zda to zavinily přístroje nebo zda si s tím nedokázali poradit naši chlapci. Zkrátka ten večer žádný pořad nebyl. Pamatuji si na noční putování opuštěnými ulicemi jedné z nuzných vratislavských čtvrtí, kde jsem se tehdy ukrýval. Lidé byli pozamykaní ve svých domech při vánočních stromcích, pouze sem tam v průjezdu pár opilců, nějaké ženy a špatně osvětlené město, bláto - totalitární svět, proti němuž můžeš postavit pouze svou samotu a sílu, hrdinství, které nich čerpáš.

¶ A kdy byly tvé pocity nejlepší?

Ti z vás, kteří prožili Pražské jaro, budou jistě rozumět mým pocitům z doby vzniku Solidarity. Na jednu se ukázalo, že svět se stává baravnějším, postupně je zapomenuta ona mrtvá perspektiva, která provázela tvé mládí. Současně s tím, jak získáváš vlastní svobodu vidíš, že jsou možné kontakty mezi lidmi, že z tváří kolemjdoucích vyprchala ta povislá maska neštěstí a nesvobody. Jiný svět je tedy možný. A na to už nemůžeš nikdy zapomenout. Myšlenka, že lze žít důstojněji, tě už doprovází neustále, v podzemí, ve vězení, na výslechu na Státní bezpečnosti.

¶ V poslední době jsi často jmenován v zahraničním rozhlasovém vysílání, ať už polském nebo českém. Mohl bys stručně popsat nedávné události, zvláště pak problémy - právní i tvé osobní - spojené s tvou funkcí pokladníka Solidarity?

Před výjimečným stavem jsem byl finančním správcem [doslova: rzecznik finansowy, tj. zmocněnec, mluvčí pro otázky finanční] dolnoslezské Solidarity. Revoluce v Polsku pokračovala a my jsme zvláště na podzim 1981 tušili, že vláda připravuje něco jako výjimečný stav. Bylo třeba učinit vše pro to, aby Solidarity byla na novou situaci připravena. Deset dnů před vyhlášením výjimečného stavu, tedy 3. prosince, jsme peníze dolnoslezské Solidarity z banky vybrali - bylo to 80 miliónů zlotých. Dne 13. prosince byly veškerá konta Solidarity v bankách vládou zablokována. Odborový majetek v Dolním Slezsku však zůstal zachráněný. Těch 80 miliónů zlotých bylo použito na činnost Solidarity v podmínkách policejné - vojenské okupace země.

Právní předpisy vydané vládou po 13. prosinci 1981 odkázaly celý majetek Solidarity nově utvořeným vládním odborům. V roce 1985 na mne tyto odbory podaly občanskoprávní žalobu o těch 80 miliónů zlotých. Civilní soud ve Vratislavi a později nejvyšší soud ve Varšavě dal totalitárním odborům zapravdu. Byl to hanebný výrok. Ani z morálního ani z politického hlediska nemají nové odbory právo na majetek, který náleží členům Solidarity. Není proto důvod, aby 80 miliónů dostaly.

Z právního hlediska vznikl tedy nárok na 80 miliónů zlotých, které mají být zabaveny z mého majetku, jenž naštěstí ani zdaleka tolik neobnáší. Tak tedy do našeho bytu dochází soudní zřízenec, který dohlíží na to, abych nevlastnil vůbec nic kromě nezbytných osobních věcí. To může trvat nekonečně dlouho (soudní výrok v občanskoprávním řízení se nepromlčuje), pokud Bezpečnost nedostane nějaký nový nápad anebo, o což usilujeme, se nezmění společensko-politická situace v Polsku.

¶ Můžeš přibližně uvést, jaká je tvoje politická orientace?

Nikdy jsem nebyl členem nějaké politické strany ani mládežnické organizace. Intelektuálně měl na mne velký vliv Marx a dílo marxistických revizionistů. To bylo dávno, ale nepochybně mi to pomohlo k zájmu o společensko-politické dění, ke zostření vnímavosti ke krivdám a k nouzi mas. Hlásím se také k volnomyšlenkářské tradici s ohledem na svůj náboženský agnosticismus.

Jak dnes, po Solidaritě, jednoznačně vyjádřit svou politickou orientaci? Obtíž tkví v tom, že tradiční politické ideologie, sociálnědemokratická, liberální, křesťansko-demokratická a další odrážely jinou skutečnost než tu, s níž máme co do činění v totalitárních režimech. Jalovost těchto měřítek pro polskou situaci obnažila v plné míře Solidarita.

Kdych si měl vybrat, co je mi nejdražší, byl by to nepochybně ideál svobody, který nelze uskutečnit jinak než prostřednictvím demokracie. Ukázal bych rovněž na relativistický světový názor, který může být ve společnosti ctěn jen tehdy, je-li demokraticky uspořádána.

¶ Máš nějaké jasnější představy nebo aspoň plány či přání, pokud jde o budoucnost? Zajímaly by mne jak Tve osobní naděje, tak i Tve představy o možnostech blízké budoucnosti v Polsku.

Polsko po Solidaritě není klasickou totalitní zemí. Společnost má k dispozici nezávislý proud informací - v podzemí vycházejí celopolské, oblastní i podnikové časopisy, existují podzemní vydavatelství, firmy vydávající magnetofonové kazety a dokonce i videokazety. Jen ve Vratislavi vychází pravidelně okolo dvaceti nezávislých novin. Trvá bojkot všech totalitárních organizací, které obvykle plní funkci převodové páky mezi stranou a obyvatelstvem. V závodech existují lépe či hůře organizované podzemní komise Solidarity, které se snaží také plnit klasické úkoly odborů - vyplácet podpory, provádět sociální činnost atd. Umělci, spisovatelé a vědci vytvářejí kulturní hodnoty se snahou odpoutat se od režimní byrokracie. A konečně je tu politicko-morální síla katolické církve, která nemá obdoby v jiných komunistických zemích sovětského typu.

Proti moci stojí zorganizovaná, nezávislá společnost. Veškerá moc je v rukou nomenklatury [vyšší straníci, státní popř. hospodářští funkcionáři - pozn.př.], ale tato nomenklatura není v žádném spojení s masami, může se spoléhat jen na politické důsledky plynoucí ze zeměpisné polohy Polska a na politickou policii. Navíc je Polsko ve stavu neustálé hospodářské krize. Vláda potřebuje finanční a technickou pomoc ze Západu. V těchto podmínkách se vládnoucí skupina musí prokázat liberalizací, avšak samoorganizovaná společnost tuto předstíranou liberalizaci neakceptuje.

Nu, a zda poslední amnestie je výrazem snahy vlády dosáhnout jakéhosi dorozumění se společností? To je v této chvíli těžko předvídat. Aby bylo možno v Polsku dosáhnout dorozumění, musí vláda splnit několik podmínek. První se týká kontroly společnosti nad hospodářstvím - jinak je těžko si představit že by se v Polsku mohla uskutečnit hospodářská reforma. Druhá podmínka je co nejšířší pojetá liberalizace a demokratizace systému nastoleného v Polsku po 13. prosinci 1981 - pluralismus odborů a autonomie vysokých škol a tvůrčích svazů. A konečně třetí podmínka se týká práva, procesních záruk, kontroly nad činností administrativy, složek vnitra, prokuratury a vězenství. To jsou podmínky, bez nichž se opravdové dorozumění v Polsku nezdá reálné.

Jedná věc se jeví jako nepochybná - Poláci už nikdy nepřistoupí na vnucený totalitární systém, ačkoliv jim geopolitické okolnosti v tuto chvíli nedávají šanci na změnu systému. Jsou tedy odkázáni na malé kroky, úporně rozšiřující sféru svobody jsou odkázáni na dorozumění s vládou, kterou nikdy neuznali za svou. Poláci chtějí o sobě rozhodovat sami aspoň tam, kde to je možné - v podzemí nebo nelegální organizaci, ale zítra to však může být i v továrně nebo v bydlišti. Celé Polsko čeká na onen historický okamžik, čeká a přitom zápasí o pluralismus a samosprávu, o nezávislou kulturu i informace, čeká na ten den, kdy bude mít vlastní parlament a vlastní vládu.

¶ Co jsi slyšel o Chartě 77? Měla pro Tebe nějaký význam? Myslíš, že měla význam pro Solidaritu?

Pocituji hlubokou úctu a sympatie k Vaší zemi. V období Pražského jara mi bylo 13 let. Bydlél jsem tehdy nedaleko hranic a pamatuji si na kolony sovětských vojsk, chystajících se k agresí. Málo jsem tehdy rozuměl tomu, co se dělo v Československu, avšak pamatuji se, jak bylo mé citění hluboce raněno šovinismem a protičeskými náladami, vyvolávanými tehdy vládou. O mých sympatiích tehdy rozhodlo mé dětské pobouření nad nacionalismem, probuzeným gomulkovským vedením. Od té doby jsem se snažil tento vřelý vztah k vaší zemi v sobě zpracovávat.

Charta 77 měla a má pro Solidaritu především morální význam. Její aktivisté se těší v Polsku obecně vážnosti. Pozorně sledujeme zprávy o vaší činnosti i o represích, které vás potkávají. Silná opozice v Československu má pro Solidaritu nepochybně ohromný význam, vyplývající z podoby ideálů, o něž zápasíme, i ze společných zájmů našich národů.

¶ Co z čs. kulturní tvorby posledních desetiletí tě zaujalo?

Svého času na mne velice silně na mne zapůsobily filmy české filmové školy a Miloš Forman je dosud mým oblíbeným režisérem. Literatura mě také velmi zajímá. Ve Vratislavi se snažíme v podzemních publikacích přibližovat díla současných čs. spisovatelů. Např. v jednom z podzemních měsíčníků v Ogniwie [Člen] se objevily překlady Seifertovy poezie. Měsíc předtím, než mu byla udělena Nobelova cena. Poslední číslo čtvrtletníku Obecność [Přítomnost] otisklo překlad povídky Oty Pavla Běh Prahou.

S velkým zájmem čtu čs. politickou publicistiku, mohu jmenovat např. skvělou Mlynářovu knihu Mráz přichází z Kremlu.

¶ Chtěl bys něco do Československa vzkázat?

Myslím, že závazkem nás všech, aktivistů Charty 77 i Solidarity je vědomí společného úkolu, který vychází ze společného osudu našich národů. Nezdá se mimožné dosáhnout svobody jen v jedné zemi sovětského bloku, což však jistě neznamená, že by nemohlo být dosaženo jistých částečných, avšak důležitých výsledků v zápase s místní nomenklaturou.

Charta 77 i Solidarita musí společně s opozicí dalších zemí středněvýchodní Evropy, předstírat vizi budoucnosti a vyzkoušet společné akce už v současnosti. Možnost takové činnosti záleží především na nás samých.

Jsem rád, že mohu vyjádřit úctu všem signatářům i sympatizantům Charty 77 - váš postoj i váš zápas jsou v Polsku morálním vzorem pro všechny, které spojuje láska ke svobodě i touha po lepším spravedlivém světě.

*

Tento rozhovor byl poskytnut v říjnu 1986, několik dnů předtím, než se Jozef Piniór stal členem nového celostátního vedení Nezávislého samosprávného odborového svazu Solidarita, které z iniciativy Lecha Wałęsy nahradilo dosavadní Prozatímní koordinační komisi a které má nadále veřejně a oficiálně zastupovat Solidaritu.

Z materiálů FIDH - Mezinárodní federace pro lidská práva

FIDH je mezinárodní organizace přidružená k OSN, Evropské radě a UNESCO; sídlí v Paříži. Skládá se ze třiceti členských lig, z nichž čtyři (bulharská, guatemalská, maďarská a rumunská) působí v exilu. Čs.ligou je Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, který je jedinou členskou organizací, působící v sovětském bloku. Také člen VONS Ladislav Lis je jediným místopředsedou FIDH, žijícím ve východní Evropě.

Sjezd [kongres] FIDH se koná jednou za dva roky. Příští sjezd bude zahájen 4.prosince 1986 ve španělské Salamance.

FIDH vydává čtrnáctideník La Lettre, který však naší redakci přichází jen zřídka a opožděně. Ze sborníků, vydávaných k situaci v jednotlivých zemích, přišla nedávno zpráva o poměrech na Nové Kaledonii.

***** ***** *****

K diskusi o novém zákoně o umělém přerušení těhotenství

V minulých dnech obě národní rady, česká a slovenská, nové zákony o umělém přerušení těhotenství. Již v jarních měsících probíhala na Slovensku podpisová akce proti připravované novele zákona. Později byla obdobná petice zorganizována i v českých zemích. (O represivních reakcích StB v této souvislosti viz sdělení VONS č.560 v Info o Ch 77-11-86.) Tematika umělého přerušení těhotenství do oblastí lidských práv nesporně patří. Proto dnes zveřejňujeme text petice, již se v této věci obrátilo na ČNR několik tisíc čs.občanů, dále zveřejňujeme několik informací k této petici a konečně - ve snaze podnítit diskusi na toto téma - i stručná vyjádření dvou členů redakce Infochu k této záležitosti. (V případě vyjádření Petra Uhla jde o výtah z jeho delšího článku - cca 1000 slov - který pod názvem "K petici proti interrupcím" koluje v samizdatu.)

*

České národní radě

1.září 1986

Proslychá se, že ČNR má v dohledné době projednávat návrh novely zákona č.68/57 Sb. o umělém přerušení těhotenství, která má usnadnit dosavadní potratovou praxi, tj.konkrétně přenechat rozhodnutí o životě dítěte výlučně matce. Přitom je v současné době v Československu přerušována zhruba třetina všech těhotenství a ani sami zákonodárci nepochybuji o tom, že jde o jev neblahý, škodlivý ze zdravotního a zvláště společenského hlediska - svůj benevolentní postoj pokládají jen za nezbytnost a jakési "menší zlo".

My níže podepsaní patříme k té skupině čs.občanů, pro které je "umělé přerušení těhotenství" prostě a jednoduše zabitím člověka. Toto naše přesvědčení se opírá o argumenty morální, náboženské i občanské, ale také o nejnovější výsledky vědeckého bádání. Počaté dítě je již od prvních dnů lidskou bytostí a je-li zcela závislé na matce, nikterak to neznamena, že by matce či komukoli jinému mělo být přenecháno právo rozhodovat o jeho životě a smrti. Vždyť stejně závislé bude dítě ještě řadu let po narození, stejně závislí bývají nevléčitelně nemocní či velmi staří lidé: jen v těch nejtemnějších obdobích lidské historie byla z této závislosti vyvozována prospěšnost jejich usmrcení. Neúcta k jednotlivému lidskému životu je nebezpečnou infekcí, která sebou přináší neúctu k životu vůbec. Není-li společnost schopna poskytovat ochranu svým nejslabším a nejbezbrannějším členům, ztrácí svůj smysl jako lidské společenství.

Zvláště upozorňujeme na naprostou nepřístojnost toho, že ti lékaři a zdravotní pracovníci, kteří spoluúčast na umělém přerušování těhotenství pokládají za zásadně nepřijatelnou, byli nebo budou nuceni volit mezi příkazem svého svědomí a možností nadále vykonávat své povolání.

Využíváme petičního práva podle čl.29 ústavy ČSSR a žádáme, aby ČNR a další odpovědné orgány bezodkladně pozastavily práce na připravované novele zákona, mající usnadnit umělé potraty - dovoláváme se také obdobné petice, podepsané 6 518 občany a adresované ústavním orgánům SSR. Současně vyjadřujeme svůj zásadní nesouhlas s platným zákonem č.68/57 Sb.o umělém přerušení těhotenství a žádáme, aby se veřejnost mohla k tomuto zákonu vyjádřit - ať již formou opravdu otevřené diskuse v tisku, rozsáhlého průzkumu veřejného mínění či dokonce referenda - a aby se k němu znovu, po téměř třicetileté zkušnosti s jeho uplatňováním, vyjádřil také co nejširší okruh odborníků. Věříme, že výsledkem takového demokratického postupu byl podnět pro zrušení nebo aspon radikální zprůšnění tohoto zákona. Obracíme se s naléhavou výzvou zejména na ty poslance ČNR, kteří se pokládají za křesťany, aby ve svém zákonodárném sboru podpořili a prosazovali naše návrhy.

Jsmo si vědomi toho, že právo na život nestačí toliko obecně deklarovat, že je třeba zajistit také podmínky pro to, aby se každý jednotlivý lidský život mohl důstojně rozvíjet. Jsme odhodláni přispívat lidsky, sociálně i jinak všem těm ženám, které se rozhodnou pro zachování života svého dítěte i za nepříznivých vnějších okolností, všem těm dětem, které vstoupí dom světa bez rodinného zázemí nebo s jiným postižením.

Na vědomí: ministerstvo zdravotnictví ČSR, ministerstvo práce a sociálních věcí ČSR, kardinál František Tomášek, Synodní rada ČCE, Ekumenická rada církví, ČsČK, Český svaz žen

*

Uvedeným institucím zaslala petici jménem všech jejích signatářů Marie Kaplanová. Text podepsalo 6 776 občanů, jejichž podpisy byly odeslány v září 1986 ČNR, další 1 304 občané se připojili do 13.10.1986. Dřívejší slovenská petice byla podepsána (i s dodatečnými podpisy) 7 518 občany, za správnost odpovídal Ján Čarnogurský.

Dne 28.9.1986 se obrátili tři katoličtí aktivisté, a to JUDr.Ján Čarnogurský [Adlerova 10, 841 02 Bratislava], Marie Kaplanová [Českomalínská 47, 160 00 Praha 6] a PhDr.Václav Benda [Karlovo náměstí 18, 120 00 Praha 2] na dva římsko-katolické kněze, Jána Zabáka a Františka Vymétala. První je poslanec SNR, druhý, sněmovny lidu FS. Požádali oba kněze, aby se zasadili proti přijetí nového zákona o umělém přerušení těhotenství. Adresáti na dopisy neodpověděli.

*

Z vyjádření Petra Uhla:

Na začátku stati autor uvažuje, jak snížit potratovost (např. pomocí antikoncepce) a vyjadřuje názor, že otázka interrupcí v raném stádiu těhotenství by neměla být regulována zákonem. Stávající komise považuje za anachronismus. Petici proti zákonu více akcentujícímu práva žen nebo dokonce petici proti interrupcím vůbec by v demokratičtější společnosti považoval za legitimní - podpořil by ovšem právě opačné iniciativy. "Jestliže se však signatáři petice obrací na stát, o jehož totalitních rysech nejsou pochybnosti. a žádají, aby zákonem potlačoval či...dokonce zpřísnil povolování interrupcí nebo [je] ...zcela znemožnil a tak brutálním a nedemokratickým způsobem omezil práva žen - nota bene: nikoliv signatářek petice, těch se to přece netýká, ony o interrupci nikdy nepožádají, ale jiných žen, žen z té velké většiny obyvatelstva, která vatikánskou morálku nesdílí - jestliže se tedy takto dožadují, aby stát zákonem omezil práva jiných lidí, je to nepředloženost, ne-li, u organizátorů petice, neohrůznost. V historii nezávislých aktivit v Československu...se stalo poprvé, že se skupina čs. občanů obrátila na stát, aby nedopustil liberalizaci a event. i zpřísnil zákon a omezil tak základní lidská práva jejich spoluobčanů." Autor se zmiňuje i o nebezpečích, která v organizování petice vidí, mj. o možnosti, že bude považována za iniciativu chartistů. Katolicismus a lidská práva ve světle vývoje ve světě i nezávislých aktivit čs. katolíků a souvislost těchto vztahů s peticí je tématem závěrečné úvahy autorovy stati.

*

Tak jako signatáři petice i já jsem proti potratům. Domnívám se, že jde skutečně o obětování lidského života zájmům, které jsou málokdy čisté. Nebo jasněji řečeno - jde často o vraždu. Přesto bych však nemohl dokument podepsat. Názor signatářů petice a můj názor není součástí právního a morálního přesvědčení drtivé většiny obyvatelstva, tak jako je tomu u vraždy již narozeného člověka. Za této situace zákony i drakonické příslušné hladinu potratovosti nesníží, neopak vážně ohrozí životy matek, které se podrobí nezákonnému potratu. Domnívám se, že i potratové komise by měly být zrušeny. Ani ne tak pro jejich často formální a nedůstojné chování, ale proto, že snímají odpovědnost z nastávající matky za její rozhodnutí. A tuto odpovědnost by nikdo neměl z ní snímat. Myslím si ale, že by měl být vytvořen orgán s poradním hlasem složený z lidí požívajících všeobecnou vážnost, na který by se mohly ženy obrátit o pomoc a radu. Potratovost má hlubší kořeny zapuštěné ve všeobecné morální situaci společnosti. Nápravu musíme hledat v ozdravení duchovního klimatu a ne v nových zákonech. Ty mohou jen kodifikovat již novou situaci změněného mínění.

Poznámka k stavu životního prostředí v Praze

O jednom z našich politických prominentů je dosud v živé paměti pověst o tom, jak před desetiletími hygienika východoslovenské metropole, horzíci zastavit hygienicky závadný provoz na zpracování masa, zpacifikoval hrozbou, že jej za to předhodí davům před masnami jako příčinu nedostatku masa na trhu. Tento postoj stranického činovníka je téměř symbolickým předznamenáním pozdějšího globálního vztahu politické moci k občani. Absencí odpovědnosti za civilizovanost a tedy i kulturu lidského života, od potravin až po hygienu prostředí, v němž člověk tento život prožívá, je výrazem mravního nihilismu mocenské arogance a politického analfabetismu.

Minulá řada let od deklarace utopických projektů technických, agrárních i kulturních a nepodařilo se poručit větru ani dešti, natož nade všemi "rozsvítit slunce štěstí", jak furiantsky sliboval známý pověvek. Ale i kdyby k takovému zázraku došlo, obyvatel hlavního města ČSSR by z této oblažující sluneční záře zachytil sotva pár paprsků díky neprodyšné a neprůhledné vrstvě čmoudu, vznášejícího se nad stověžatým městem jako poselství anděla smrti.

Před několika lety veškeré zprávy o povážlivém stavu životního prostředí byly u nás ještě utajovány stejně přísně jako mobilizační plány. Dnes už je možno bez obtíží namítnout do úředních elaborátů, konstatujících (po kolikáté už a jak dlouho?), že "hodnoty celkového narušení životního prostředí jsou neustále kriticky vysoké. Životní prostředí se tak stává jedním z hlavních limitujících činitelů dalšího rozvoje města, způsobuje snižování atraktivity města, ohrožuje životní stva obyvatelstva a působí značně ekonomické škody."

To je vážné zjištění, i když nám tu servíruje informaci značně rámcovou a pramálo konkrétní. Její upřesnění jen několika málo konkrétními údaji vyvolává pocit mrazení v zádech při myšlence na budoucnost a současně pocit roztrpčení nad neschopností státní moci zlepšit dnešní stav, při kterém

"jen v Praze na území s největším stupněm narušení životního prostředí žije hodně přes 40% obyvatelstva žijícího v ČR na podobných územích - tedy dvakrát více než např. v kraji Severočeském. V této oblasti s nejvíce narušeným životním prostředím bydlí 338 000 obyvatel, tj. 28%, a pracuje přes 329 000 pracovníků, tj. 49%. V nepříznivých obdobích překračují extrémní hodnoty úrovně SO₂ v ovzduší více než 20 krát nejvyšší přípustnou denní koncentraci. Obdobná situace je i u znečištění poléťavým prachem. Hodnoty prашného spadu se v průměru pohybují 220 až 240 tun na 1 km². Extrémní hodnoty dosahují 1 000 t/km² i více za rok. Poléťavý prach navíc obsahuje vysoké koncentrace těžkých kovů a dalších stopových a toxických prvků... Zcela neuspokojivý stav přetrvával v odvádění a čištění odpadních vod. Vltavská vod pod Prahou není prakticky použitelná ani pro průmyslové a zemědělské účely a nepřetržitě ovlivňuje tok také v celé délce území v ČR a částečně i v NDR... Na druhé straně neúměrně stoupá spotřeba pitné vody - v neposlední řadě vinou ztrát ve špatně udržované vodovodní síti (kde ztráty dosahují 29%) i díky neuspokojivým domovním instalacím (promarnujícím denně 20 až 40% dodané vody). Přitom kvalita pitné vody je jen s obtížemi udržovaná v mezích normy a pro přípravu kojenecké výživy je nutné požívat minerálních vod." To všechno jsme citovali z úřední zprávy o životním prostředí v Praze. Připočteme k tomu tyralé pokračující úbytek zemědělské půdy, navíc znehodnocované nadměrným používáním umělých hnojiv a pesticidů. Připočteme k úředním statistikám skličující stav míst-

ské zeleně, jejíž funkce se postupně zhoršují vlivem znečištěného ovzduší, půdy, devastací, solením a celkovou proměnou klimatu metropole, jejichž 40% obyvatel bydlí v hlukovém pásmu nad 65 Db (A).

"Vážný stav narušení životního prostředí,"

konstatuje dále úřední zpráva,

"má výrazné důsledky na zdraví obyvatel, jehož úroveň zůstává trvale horší než celkový stav v CSR i v ČSSR. Nepříznivý trend vykazují kardiovaskulární onemocnění, onemocnění TBC a zhoubnými novotvary, u školních dětí respirační alergická onemocnění, nemoci močových cest a ledvin a zpoždování kostního zrání."

Nakonec se v oficiálním dokumentu můžeme dočíst, že tyto zdravotní důsledky spolu se škodami na stavebních fondech vedou i k velkým národohospodářským ztrátám, které při pouhém orientačním prepočtu dosahují v Praze ročně 2,3 miliardy Kčs. Skutečná čísla by však byla bezpochyby vyšší. I bez ohledu na to, že škody na tisících chátrajících činžáku nelze vycísit podle stejného klíče jako narušené zdraví tisíců dětí.

Dalo by se předpokládat, že stát, usilující údajně na nejvyšším místě o zdraví a spokojenost občana (jako pracovní síly samozřejmě), ve svých aktuálních i perspektivních plánech vezme v úvahu neúnosný stav životního prostředí aspon jako faktor, ohrožující zdraví a dobrou kondici mladé a nejmladší části své populace jako rezervoáru pracovní síly, vojenského potenciálu a konec konců i intelektuálních a tvůrčích schopností zítřejších občanů. Skutečnost je jiná, mnohdy právě opačná. Důvěřivý čtenář denního tisku či televizní divák tu sice může namítnout, že stát i jednotlivé podniky vydávají nemalé prostředky na tzv. školy v přírodě i na rekreaci dětí. Dlouhodobá účinnost podobných akcí čeká dosud na své seriózní, objektivní zhodnocení. Už dnes je však možno říci, že jako většina občasných nárazových kampaní nepřispívá valnou měrou ani ke kontinuitě výchovného procesu ani k trvalé a systematické konsolidaci všech rozhodujících faktorů pro zlepšení zdravotního stavu školáků a nejmladších obyvatel průmyslových aglomerací. Jaké konkrétní pozitivní kroky v tomto ohledu dělá vedení hlavního města?

Podle přípisu odboru školství NVP z 25.8.1986 bylo v Praze

"nově vybudováno 11 automatických stanic ke sledování kvality ovzduší (podobně jako v severočeské uhelné pánvi). Cílem je vytvořit předpoklady pro ekonomicky únosnou

regulaci zdrojů emisí (podtrženo námi) a přispět ke snížení koncentrací škodlivin, které za určitých inverzních meteorologických epizod dosahují vysokých hodnot."

Současně je vytvořen monitorovací prognózní a signální systém pro vyhlášení zvláštních regulačních opatření v případě kritických situací. Dále opět citujeme z přípisu odboru školství NVP:

"Budou vyhlášovány tyto signály:

¶ "Upozornění" na výskyt nepříznivé meteorologické situace.

¶ "Regulační opatření 1. stupně" - regulace vybraných zdrojů, zpřísnění dozoru nad vedením spalovacích procesů a j.

¶ "Regulační opatření 2. stupně" v autodopravě představují: výzvu k omezení individuální automobilové dopravy, omezení dopravy socialistických organizací, odklon tranzitní dopravy a samozřejmě současně uplatnění regulačních opatření 1. stupně."

Co však z toho všeho vyplývá pro závaznou povinnost vyšší účinné péče odpovědných orgánů o zdraví dětí? Odpověď nám dává opět instrukce odboru školství ze dne 25.8.1986:

"Na úseku školství je třeba v předstihu zajistit přípravu na nová opatření, která vstoupí v platnost dne 1. září 1986. Jejich obsah je dán přímo zněním bodů 5.1., 2., 3. usnesení rady NVP č. 297 ze dne 30.10.1984. Citujeme:

bod 5.1.: zajistit poučení pedagogických pracovníků o obsahu a smyslu regulačních opatření a odpovědnosti za činnost v době nepříznivých meteorologických situací - termín: 30.9.1986

bod 5.2.: zajistit preventivní poučení žáků a prostřednictvím SRPŠ rodičů o podstatě regulačních opatření - termín 30.9.1986

bod 5.3.: při vyhlášení regulačních stupňů
a) zrušit pobyt dětí venku ve všech formách, zejména vycházky a pobyt na hřištích, provádění tělesné výchovy mimo tělocvičnu, branná cvičení a jiné formy pohybové aktivity - termín 1.9.1986

b) zajistit omezení větrání školních prostor - termín 1.9.1986
c) zajistit omezení fyzické námahy dětí při pohybových zaměstnáních - termín 1.9.1986

Současně upozorňujeme, že totéž usnesení ukládá hygieníkovi hl.m. Prahy zajistit vyhodnocení nevhodnějších intervalů pro výměnu vzduchu vzhledem ke kontaminaci vnějšího prostředí, počtu osob v místnostech a režimu jejich činností, sledování trendu vybraných onemocnění v kritických lokalitách města a sledování denní incidence příznaků akutních respiračních onemocnění u předškolních a školních dětí ve vybraných zařízeních. Případně další pokyny zdravotnických nebo hygienických orgánů je proto třeba přesně dodržovat.

Obecně je třeba dosáhnout předem takového stupně připravenosti, aby v případě vyhlášení jednotlivých signálů byli všichni pedagogičtí pracovníci schopni plnit stanovené úkoly bez neklidu a nervozity. Předběžné informace žákům a rodičům zařazené na začátku školního roku 1986/87 by měly zdůraznit, že jde o dlouhodobě připravovanou akci, která je obdobná opatřením v jiných zemích a oblastech, a je v zásadě prohloubením dosavadní péče o životní prostředí. Smysl opatření týkajících se dětí by měl být objasněn úměrně jejich věku a výklad spojen s praktickým nácvikem chování."

Zdá se, že jakýkoli další komentář je zbytečný. Nebude však nemístné vyslovit pochybnosti nad účinností regulačních opatření 1. i 2. stupně. Napjatá situace v pražské dopravě (když hlavní tah motorových vozidel byl nesmyslně sveden do centra města) je notoricky známá a hovořit o "zpřísnění dozoru nad vedením spalovacího procesu" v metropoli, jejíž topný park z nemalé části v havarijním stavu, to vše znovu připomíná prastaré sliby, jak "poručíme větru, dešti". Připomíná to vystoupení instruktorů důstojnického sboru ČSLA, kteří v kursech civilní obrany poučují občanstvo, že po výbuchu atomové bomby je nejúčinnějším ochranným prostředkem arch balícího papíru pocákaného octovou vodou. Je třeba jen zalehnout a přikrýt se jím.

Jsme přesvědčeni, že občané nejsou hlupáci ani analfabeti a dokáží si z uvedených citací udělat vlastní úsudek o schopnostech odpovědných institucí i o účinnosti jejich opatření, instrukcí a usnesení. Co z toho vyvodí pro své další jednání, to souvisí pak už nejenom s tímto úsudkem, ale i s pocitem odpovědnosti za vlastní aspon rodinnou pospolitost, ohroženou dnes především kvalitou životního prostředí - ale nejen jí.

Mimoděk se tu vnučuje anekdotická vzpomínka, citovaná na prvních rádcích. Mezi dnešní naší ekologickou situací a demagogií nezodpovědných politiků, jednu neschopných zajistit seriózním způsobem zásobování obyvatelstva např. masnými výrobky, podruhé nečině přihlížejících k dlouholetému narušování životního prostředí, existuje totiž zřejmá souvislost. Tam, kde se politická energie vydatně uplatňuje především realizací kádrových čistek a ideologických kampaní, dochází u přírodních zdrojů naopak ke znečištění i k obecnému úpadku častěji a rychleji než v normálních společnostech.

V samizdatu nově vyšlo...

Komentáře, II. roč., č. 6, podzim 1986, 58 stran A4

Jan Morawski "Rozrušený monolit: limity moci v Polsku"; Alessandro Natta "O komunismu, levici a Gorbačovovi" (z interview pro týdeník Der Spiegel z 26.5.1986); "Z 'Příručky vyšetřovatele' střediska S-21 Tuol Slong, zvláště oddělení strany", "Dopis Khieva Duchovi", "Sebezničující logika ideje" (příspěvky osvětlující teror Pol Potova režimu v Kampučii); Jevgenij Jevtusenko "Projev na sjezdu spisovatelů konaném v Moskvě 11.-14.12.1985); Tímothty Garton Ash "Měli bychom pracovat jako stroncium" (úvaha nad perspektivami a budoucností zemí sovětského bloku ve východní a střední Evropě); István Försi "Sovětský člověk - ztracený vzor" (ke 30. výročí maďarské revoluce); János Kis, György Dalos "Teže o pohelsinském období" (k následně konferenci ve Vídni); "Švédská mírová a smířčí společnost signatácům Pražské výzvy" (dopis z 23.1.1986); "Z dopisu Dáši B. Václavu Havlovi" (reakce Česky žijící v Nizozemí na Havlova Anatómii jedné zdrženlivosti); "Míroví aktivisté Východ - Západ z USA odpovídají na Pražskou výzvu"; "Michail Gorbačov na besedě se spisovateli" (záznam z besedy ve Svazu spisovatelů konané 19.6.1986).

*

Diskuse č.43 - říjen 1986 [Teoreticko-politický občasník]

Karel Čejka "Politika a moc v socialistické společnosti", Vlastimila Tesařová "Několik poznámek k problému politiky, moci, demokracie a samosprávy", "K situaci v Nikaragui", (soubor příspěvků převzatý z časopisu Imprekor).

Diskuse č.44 - listopad 1986

Výtah ze záznamu projevu Michaila Gorbačova na setkání se členy Svazu spisovatelů SSSR dne 19. června 1986; Jaroslav Šabata "O osmašedesátém v šestaosmdesátém (příspěvek do sborníku Charty 77 O odpovědnosti v politice a za politiku).

*

Sborník k 55. narozeninám Jana Dusa (19.7.1986)

Sborník k narozeninám českobratrského evangelického faráře a odborníka pro dějiny starého Izraele a Starého zákona Jana Dusa obsahuje kázání o svátku Jana Husi dne 6.7.1986 od Jana Dusa staršího. [Je znám evangelické veřejnosti jako někdejší předseda Svazu duchovenstva, průkopník dobrých vztahů mezi českými a slovenskými evangelíky a jako znalec české i anglické literatury.] Kázal na text: Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými - Jan 8,32 (3 strany). Jan Šimsa se pokusil o vystižení teologického profilu Jana Dusa "Jan Dus - skutečný zák Hromádkův" (13 stran). Zdeněk Bárta přispěl kázáním na text z epistol Filipenským (5 stran), Jakub Trojan esejí "Noli tangere ve dvojím pohledu" o odpovědnosti vědce (3 strany). Ladislav Hejdiánek napsal studii "Reflexe víry ve Starém zákoně" (16 stran), Milan Mrázek studii "Kultické drama ve Starém zákoně" (5 stran) a Milan Balabán exegesi "TUBAL - kajinovský stín TECHNÉ Genesis 4,22" (7 stran). Martin Šimsa přispěl zprávou o dramatizaci Abrahama podle Kierkegaarda (2 strany), Jan Procházka historickou studii "Čtyři pražské artikuly", příspěvkem k diskusi o smyslu českých dějin (4 strany) a Jan Litomský historickou prací "Učení o dvou říších podle Martin Luthera" (10 stran). Sborník má formát a 4 a je v měkkých deskách.

*

Narušená komunikace: helsinské dohody a schůzka v Bernu, sborník, 38 stran A 4.

Pierre-André Stucki "Oprávněnost církevního stanoviska v humanitních otázkách"; Eric Fuchs "Úvahy k teologickému zdůvodnění lidských práv: Zákon"; Marc-André Freudinger "Klíčová role etiky komunikace ve společnosti"; François Rocherat "Kontakty mezi lidmi"; Nicole Gaillard "Jednotlivec a rodina z pohledu psychologie"; Michel Schaffter "Kontakty mezi lidmi a informace"; stanovisko teologické komise svazu švýcarských evangelických církví z roku 1985.

*

Egon Bondy Výhledy (zamyšlení nad nábpženstvím a filozofií a jejich perspektivami), 6.-10.6.1986; 23 stran A 4.

*

Marjan Britovšek Stalinův termidor (Výtah z obsáhlé práce slovinského politologa uspořádal Luboš Kohout); 66 stran A 4.

*

Anna Marvanová Rozhovor s Jiřím Hájkem, říjen 1986, 10 stran A 4; rozhovor se týká útoků a pomluv, které zveřejnilo exilové Právo lidu.

*

Jiří Dienstbier Paradoxy Jana Fejtíka listopad 1986, 8 stran A4

Milan Hlubl V Brémách o česko-německých vztazích 1890-1945 září 1986, .2 str.A4 (informace o sborníku Integration oder Ausgrenzung, Deutsche und Tchechen 1890-1945, vydaném v Brémách 1985 a obsahujícím texty z vystoupení J.Křena, V.Kurala a D.Brandese na konferenci Nacionalismus a národnostní otázka ve východní střední Evropě).

Milan Hlubl Nová západoněmecká práce o vysídlení Němců září 1986, 3 str. A4 (recenze sborníku prací, studií i záznamů pamětníků Ein Vertreibung der Deutschen aus den Osten; Ursachen, Ereignisse, Folgen, sestaveného Wolfgangem Benzem a vydaného ve Frankfurtu n.M.v roce 1985).

Luboš Kohout Programy doopravy prověřovat září 1986, 4 str.A4 (kritika textu L.Loewyho 'Historik Luboš Kohout a sociální demokraté aneb Prameny třeba prověřovat', uveřejněného v Právu lidu č.2|1986).

Luboš Kohout Otevřený dopis - protest rdakci Práva lidu říjen 1986, 4 str.A4, odpověď na článek uvedeného listu 'A ještě jednou Luboš Kohout'.

Luboš Kohout Dopis Otovi Filipovi z 5.11.1986, 6 str.A4 (poznámky k předchozí polemice s Právem lidu, Svědectvím atd.).

Jiří Ruml Bystrozraký Kléma listopad 1986, 2 str.A4, fejton k 60.narozeninám Klementa Lukeše

Jiří Ruml Obchod lidským masem 21.října 1986, 2 str.A4, fejton (k usmrcení Johanna Dicka, občana NSR, čs.pohraniční stráží).

Milan Jungmann Sověťští spisovatelé u zdi nářků říjen 1986,12 str.A4 (informace a úvaha o sjezdu sovětských spisovatelů).

Krátké zprávy

Výsledky průzkumu v souvislosti s akcí USA proti Libyi (stručný výtah)

Dotazník byl předložen 101 osobě v prostředí Charty 77 a undergroundu v českých zemích. Šlo tedy převážně o lidi činné v nezávislých aktivitách. Dotazovaným bylo položeno 14 "obsahových" otázek a 8 dotazů specifikujících jejich demografické a další charakteristiky. Nejpočetnější jsou zastoupeny osoby ve věku 26-35 let (38,6%), shodný počet (18,8%) tvoří skupiny do 25 let a 36-45 let. Pokud jde o vzdělání, převážná část má středoškolské (40%) a vysokoškolské (41%). Převládají muži (83,2%). Teměř tři čtvrtiny dotazovaných se nějakým způsobem podílejí na aktivitě Charty 77 nebo v undergroundu, přičemž intenzivní aktivitou Charty 77 se zabývá pětina odpovídajících. Dále se prokázalo, že osoby aktivnější v nezávislém hnutí jsou převážně z vyšších věkových skupin, jsou vzdělanější, ovšem jejich práce a zaměstnání daleko méně odpovídá jejich kvalifikaci. Nadpoloviční většina dotázaných hodnotí vojenskou akci USA proti Libyi v podstatě pozitivně. Velká část respondentů obecně přiznává USA právo na vojenské zásahy v obdobných případech a z výsledků je zřejmá silná averze vůči terorismu jako stále silnější se prosazujícím fenoménu mezinárodní politiky. Avšak za účinné považuje takové akce menší počet osob, než je těch, kteří je schvalují. Poměrně vysoký počet dotázaných je ochoten připustit vojenskou akci proti "státu, jehož vnitřní vývoj ohrožuje svobodu a demokracii".

Jako převažující důvody pro akci USA je považována snaha zabránit dalším teroristickým akcím ve světě (78,9%) a více než polovina (51,5%) je přesvědčena o důkazech libyjské účasti na terorismu. Na otázku, zda by v budoucnu mělo být použito vojenské síly důslednější, převážila kladná odpověď (46,2%) proti záporné (32,2%), zbytek buď neví nebo se nechce vyjádřit. Jen 22,8% dotázaných považuje za přednostní hledisko, zda vývoj prospěje či uškodí sovětské politice při všech nebo při většině mezinárodních konfliktů, zatímco 61,4% odmítá takové hledisko považovat za hlavní. (Akcí USA proti Libyi považovalo v době jejího provedení za správnou 61,4% osob, za nesprávnou 23,8%; většina - 66,3% - ji považuje za správnou i dodatečně po dvou až třech měsících). Respondenti střední věkové skupiny (36-45 let) věří v podstatně menší účinnost akce z hlediska perspektiv šíření mezinárodního terorismu. Celých 75% osob mladších 35 let (v souboru je jich 57,4% z celkového počtu respondentů) je ochotno uznat právo USA na vojenský zásah proti státu, který ohrožuje svou zahraniční politikou americké zájmy a mladí lidé do 25 let (jichž je 18,8%) dokonce v nadpoloviční většině připouštějí ozbrojenou akci vůči "státu, jehož vnitřní vývoj ohrožuje svobodu a demokracii". Početnější skupina osob, které zmíněnou akci USA hodnotí primárně jako "snahu o prosazení mocenských zájmů USA" se objevuje pouze u vysokoškoláků a naopak především osoby se základním vzděláním přisuzují vojenské akci proti Libyi perspektivní úspěch při omezení teroristických akcí v budoucnu. Stejně

tak osoby se základním vzděláním považují argumentaci USA, předcházející vojenské akci, za pádnější a přesvědčivější. Pro dokreslení je nutno dodat, že maturita je i hranicí, kdy se americká akce přestává hodnotit jako poškození zájmů sledovaných nejvyššími stranickými a státními orgány SSSR. Obecně se vzděláním klesá přiznání práva vojenského zásahu proti jiným státům, ať už za jakýchkoli okolností.

Dotázaní, kteří patří k vysoce aktivním např. v Chartě 77, VONS apod., častěji než ostatní přiznávají USA právo vojensky zasáhnout v analogické situaci proti konkrétním zemím, avšak výrazně méně než ostatní skupiny souhlasí s touto myšlenkou v případech ohrožení svobody a demokracie. Na druhé straně tito lidé více než ostatní posuzují akci USA jako poškození zájmů sledovaných Sovětským svazem. Výsledky získané srovnáváním postojů jednotlivých skupin však nepotvrzují skutečnost, že by vyšší míra angažovanosti byla automaticky zdrojem radikálnějšího přístupu k hodnocení mezinárodní politiky. Kromě určitých výjimek se ovšem ukazuje jako "nejmírnější" skupina osob, které nevyslovují žádnou výraznější aktivitu.

Situace, v níž byl průzkum realizován, není ani zdaleka "normální" ani ve smyslu politického klimatu, prostoru pro objektivně výzkumnou či vědeckou činnost, ani ve smyslu vývoje a tvorby společenského vědomí, politických postojů, veřejného mínění apod. Ale přes všechna tato a další metodologická omezení lze považovat výsledky průzkumu přinejmenším za zajímavé a v mnohém ohledu ilustrativní.

*

Narozeniny Jiřího Ganse

V sedmdesátých letech se Jiří Gans stal známým v Českých Budějovicích i jinde svou kulturní aktivitou, zejména v oblasti populární hudby. Jeho sympatie k západní kultuře a styky s americkým velvyslanectvím v Praze se mu nakonec staly osudnými. Byl zatčen a obviněn ze spolupráce s CIA. Bezpečnost ho rovněž podezřívala, že organizoval koncert undergroundových kapel na Budějovicku. Čs. sdělovací prostředky zneužily tehdy jeho "případu" k zastrašování veřejnosti. V roce 1977 byl Jiří Gans odsouzen pro údajné vy-
zvědačství k patnácti letům odnětí svobody. Loni na podzim byl Jiří Gans propuštěn z NVÚ MS Valdice u Jičína; soud upustil od zbytku trestu, neboť Jiří Gans trpí nevylečitelnou, životu nebezpečnou chorobou. Jeho stav byl natolik vážný, že již rok před propuštěním byl zbaven povinnosti pracovat a byl umístěn na oddělení s nevylečitelnou nemocí a slepými vězni. Z vězení se vrátil s dluhem 3 164 Kčs za tzv. náklady výkonu trestu. V kritickém stavu byl předán do nemocniční péče a později byl řadu měsíců v sanatoriu v Hrudkově u Vyššího Brodu. Ještě dlouho po propuštění z Valdic nebylo možné s ním navázat lidský kontakt. Nyní již odpovídá na jednoduché otázky a jeví zájem o hudbu a literaturu. S jistými obtížemi může číst, nedokáže však sám psát a pohybuje se pouze s pomocí cí hole. Po léčbě v sanatoriu byl Jiří Gans umístěn v domově důchodců ve Chvalkově nedaleko Trhových Svinů. Zde žije od 6.8.1986 mezi podstatně staršími důchodci, ale není zatím schopen se sám o sebe starat; jeho sestra (paní Šteřlová z Děčína), jediná příbuzná v Československu, se s ním nestýká. Psychickému stavu Jiřího Gansa, který letos 16. listopadu oslaví 58. narozeniny, by prospěly návštěvy přátel, případně i dopisy. Je možné ho navštívit ve středu, sobotu a neděli od 13 do 16 hodin. Autobusové spojení je z Českých Budějovic do Trhových Svinů a dále linkou Trhové Svině - Čížkrajice - Chvalkov - Benešov nad Černou. Psát je možné na adresu: Jiří Gans, domov důchodců, Chvalkov, 373 21 Slavče.

*

Adresy tří politických vězňů,

kteří nedávno nastoupili trest odnětí svobody, jsou:
Jagoslav Švestka, úsek 2|3, PS 335, 306 35 Plzeň 1
Herman Chromý, úsek 3|1, PS 335, 306 35 Plzeň 1
Eda Vacek, odd.3, NVÚ MS Pardubice, PS 18, 530 02 Pardubice

*

Trestní oznámení Augustina Navrátila

z 17.10.1986, podané ještě v době, kdy p.Navrátil byl nespravedlivě internován v psychiatrické léčebně v Kroměříži, je adresováno vojenskému prokurátorovi v Brně. Pan Navrátil v něm uvádí, že kpt. JUDr. Karel Veselý a další příslušníci SNB se dne 11.11.1985 při provádění domovní prohlídky u Navrátilových dopustili trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158|1ab trestního zákona, a to proto, že prohlídka měla větší rozsah než stanovilo usnesení, a proto, že byly odnаты věci, které neměly žádnou souvislost s trestním řízením, mj. důležité úřední doklady, korespondence p.Navrátila s úřady, kopie posudků soudních nalců apod. P.Navrátil v tom spatřuje snahu zabránit mu ve výkonu jeho práv. Dále byla neoprávněně odnata náboženská literatura. Postup při domovní prohlídce označuje p.Navrátil za nedůstojný; sledoval podle něho cíl zastrašit věřící občany tak, aby ustoupili od uplatňování svých práv.

*

Literární cena Jiřího Lederera

Dne 12.10.1986 byla v Paříži udělena literární cena Jiřího Lederera u příležitosti třetího výročí smrti tohoto českého novináře, signatáře Charty 77, který byl v roce 1980 po celkem čtyřletém věznění donucen k vystěhování pod pohrůžkou, že jeho rodina bude rozdělena (jeho žena Elžbieta měla polskou státní příslušnost). V exilu se Jiří Lederer zabýval mj. vzájemnými vztahy čs.-polských občanských iniciativ a na toto téma pronesl rok před svou smrtí významný projev ve Frankenu. Je proto symbolické, že cena nesoucí jeho jméno bude každoročně udělována polským měsíčníkem Zeszyty Literackie a čs. čtvrtletníkem Svědectví, které vychází v Paříži. Prvním nositelem ceny Jiřího Lederera se letos stal polský bohemista, žijící ve Varšavě, Andrzej Jagodzinski, jemuž byla cena udělena za překladatelskou činnost.

*

Holandský filozof vypovězen

Dne 16.10.1986 přiletěl do Prahy holandský filozof Theo de Boer, aby v souvislosti s udělením ceny Erasma Rotterdamského Václavu Havlovi přednesl v jeho bytě přednášku o tvorbě německého básníka Rainera Marii Kunzeho. Theo de Boer nesměl však po přiletu opustit pražské letiště, čs. úřady mu zrušily vízum a poslali ho nejbližším leteckým spojem z Československa. Do bytu Václava Havla, který byl onen večer strážně příslušníky Veřejné bezpečnosti, bylo po různých komplikacích vpuštěno jen 16 osob, další byly pod pohrůžkou předvedení posílány pryč, několik osob bylo vskutku předvedeno. Přípravná přednáška byla čtena v českém překladu.

*

Ukrajinský mírový výbor

Pod dojmem katastrofy v Černobylu se vytvořil Ukrajinský mírový výbor, jehož záměrem je vysvětlit obyvatelstvu Ukrajiny i světové veřejnosti, co se v Černobylu skutečně událo a kteří činitelé za katastrofu v elektrárně nesou odpovědnost. Základní data o katastrofě jsou totiž stále utajována. Ukrajinský mírový výbor chápe svou úlohu v celkové kontextu celosvětového úsilí o bezpečnost a zajištění míru. Obrátil se proto na nedávný světový mírový kongres v Kodani s řadou námětů. Ukrajina by měla být prohlášena za bezatomové pásmo. Z Ukrajiny by měly být odstraněny střely s jadernými hlavicemi a provoz jaderných elektráren by měl být pozastaven, dokud nebude zajištěn jejich bezpečný provoz. Výbor podporuje všechna opatření ke zmírnění napětí mezi oběma supervelmocemi. Stav se za odsun všech zahraničních jednotek a jejich zbraní ze všech zemí, které se účastní helmínskeho procesu. Podle výboru by mělo rovněž dojít ke zrušení všech zahraničních vojenských základů. Politická a ekonomická spolupráce mezi účastnickými státy by měla jít za rámec současných ekonomicko-politických sdružení Západu a Východu. NATO a Varšavský pakt by měly být rozpouštěny. To vše by mělo vést k respektování práva všech národů na sebeurčení, k překonání rozdělení Evropy. Odrazem toho by měla být mírová ústava vycházející z principů helmínske dohody, které by byly uvedeny do života a garantovány smlouvou podle mezinárodního práva. Členové výboru, působící v exilu, se zúčastnili - po překonání značných obtíží - kodaňského kongresu mírových sil.

*

Errata

V minulém čísle jsme informovali o vydávání polského časopisu v české řeči *Názory* (Opinie). Nedopatřením se stalo, že jsme opomněli uvést vydavatele. Je jím Agencja Informacyjna Solidarności Walczącej, tedy Informační agentura Bojující solidarity.

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je v zásadě možné. Jde-li však o texty psané přímo pro Infoch, žádáme, aby byl při přebírání vždy uveden pramen. Bez uvedení pramene je možno přebírat jen dokumenty Charty 77, sdělení VONS, petice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly určeny jen pro Infoch.

Ludvík Vaculík: Několik rad anglické vládě (fejeton)

V hromadném tichu pokaždé dobíhá v pražských kinech tříhodinový anglicko-indický film o Gándhím, který by se mohl stát návodem k povstání proti našim zdejšími britům, takže se divím, že se smí promítat. Vždycky kroutím hlavou nad tím, jak oni rádi předvádějí cizí surovost, tváříce se přitom sami jak muzikanti. Lidé, zvláště mladí, hledí na film s pozorným nadšením a jistě přicházejí na nebezpečné dobré myšlenky, kterých budou zkrát. Doufám v to.

Dávno si myslím, že pro nás, kteří na veliké násilí nemáme ve srovnání s úkolem dost lidí a vhodný terén, může Gándhího myšlenka "sátjágrahy" - nenásilné neposlušnosti - být cestou ke "svarádží" - samosprávě. Když tedy vybraný dav našeho lidu může už znát myšlení a politiku Gándhího líp a víc, než když jsme si o ní mohli jenom číst, přiznávám se, že na Gándhího jsme mysleli i v roce 1967 a s ním jsem o rok později psal dva tisíce slov, když jsem na výzvu několika spoluobčanů stanul bez přípravy před otázkou CO DĚLAT. Nikdo tehdy mou inspiraci nepoznal, jenom jeden právě Angličan, jenž ten neozbrojený útočný text vydal; někde to ještě mám. Bylo to moje milé tajemství a držel jsem je se snadnou skromností, protože bych se byl neopovážil přiznat inspiraci tak exotickou; leckdo by ji směl usměškem, že Gándhí - to není nic pro nás. Jsem ale přesvědčen, že indický Gándhí pro nás jaksi je, určitě aspon v té evropsky pochopené podobě filmu.

Rozdíl mezi starším indickým myšlením a evropským křesťanstvím byl vždycky přirozeně dost veliký a pro publikum se většinou ještě zdůrazňoval, přestože křesťanský příkaz, jak se chovat ke zlu, se hinduismu blíží. Když se však Evropa ještě teď vzdaluje i svému křesťanství, čím k nám ještě může mluvit Gándhí? Indie sama se mu tak vzdálila! Podle toho, jak publikum bere film o něm, mluví k nám obecně lidskou morální autoritou, jež pracuje - moderně politicky. Nepřehlédneme ovšem, že hmotnou podmínkou účinku byla hmotná bída. Zkusme si představit, jak by vypadal protibritský odpor Indů oblečených a sytých.

Už z toho plyne, že naše námitka vůči britům je vyšší a duchovnější, a nemusí tak být žádná. Dávají nám skoro všechno, co sami mají, můžeme se zúčastnit. Cím by se tedy mělo nést zdejší hnutí, na čem se ustavit a jakou vzít formu? Stačí k tomu poznání, u každého jinak hluboké a jinak argumentované, že vzácná bytost člověk nesmí se podvolovat organizovanému zlu? Toto kdo z nás dost silně pociťuje, je na té cestě dál, než koho stačí nasytit chlebem a hrou. A nerozhoduje, zda naší hlavní pohnutkou je potřeba Pravdy, závazek Cti, hledání Řádu nebo poslušnost Boha. Kdo je blíž ke spasení; ubohý chudák myslící stále na jedno, či základně uspokojený člověk myslící už na něco dalšího? Já vím, co se říká v bibli, ale promyslete si tu věc nezávisle na ní. Včetně otázky, proč ubožáci uvedení do náboženského pohybu kolem sebe hlavně pálí a vraždí, aby se místo v ráji probudili v nějakém komunismu.

